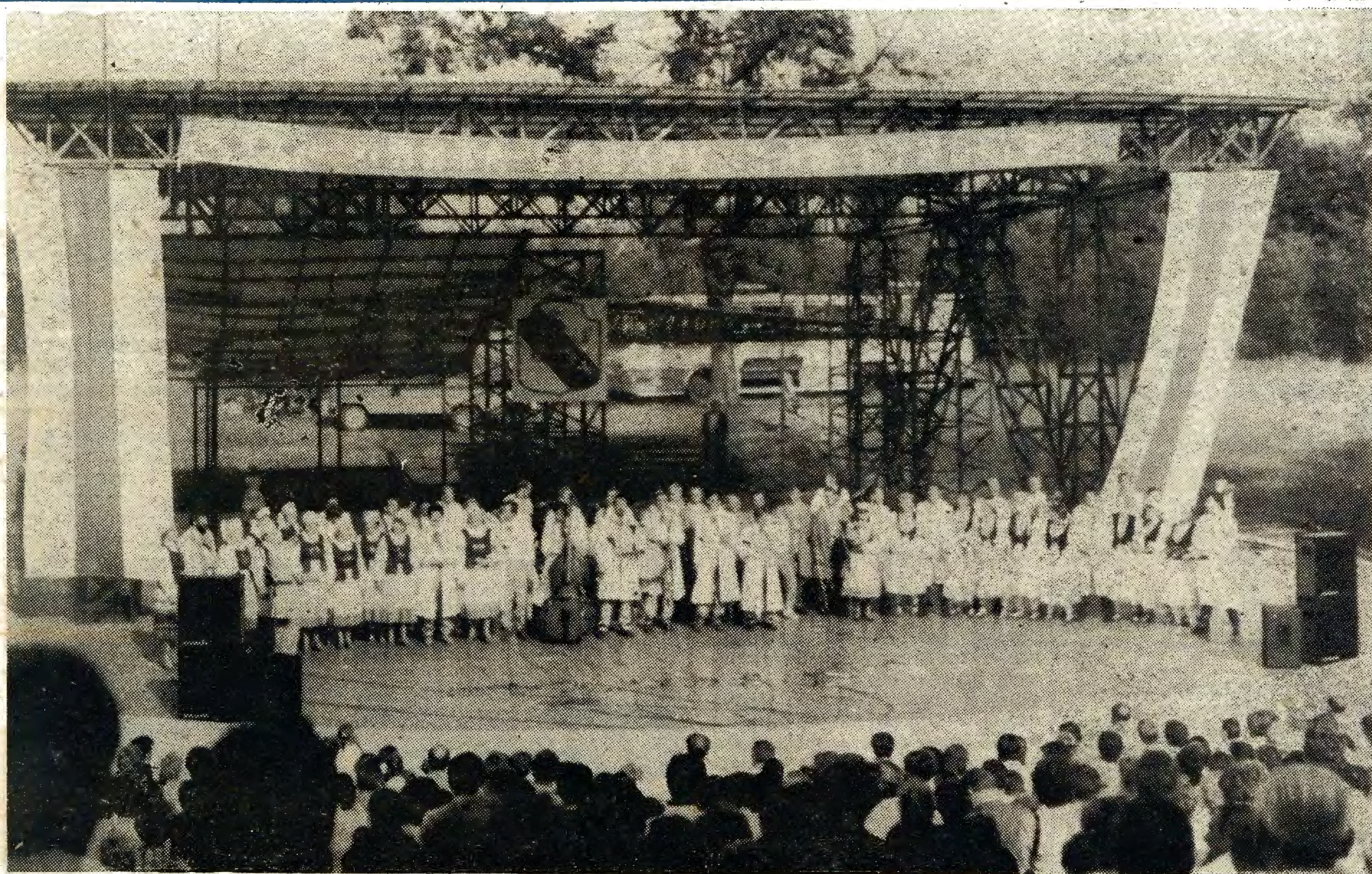
Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКі ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВіК

№ 29 (1731) ГОД XXXIV БЕЛАСТОК 16 ЛІПЕНЯ 1989 г. ЦАНА 40 зл.

Беларусы з Польшчы, БССР і ЗША сустрэліся ў Беластоку і адспявалі разам „Люблю наш край, старонку гэту“.

Беларускія дні Беласточчыны

Не памыліўся б той, хто дні ад 18 да 26 чэрвеня 1989 года на Беласточчыне назваў беларускімі днямі. Характарызаваліся яны мноствам беларускіх імпрэз, якія ніколі яшчэ не праходзілі з такім, можна сказаць, міжнародным размахам.

А ўсё пачалося ад фэстына ў Гайнаўцы, які быў праведзены ў нядзелю 18 чэрвеня. Фэстын быў бы як фэстын, калі б не паявілася на ім першая неспадзеўка — упершыню прыехаў на Гайнаўскую зямлю, ды і наогул на Беласточчыну, беларускі танцавальны калектыў „Васілёк“ з Нью-Йорка пад кіраўніцтвам харэографа, прафесара хіміі Нью-йоркскага універсітэта Алы Орса-Рамана. „Васілёк“ на фэстыне станцаваў свае першыя танцы.

На фэстын у Гайнаўку прыехаў таксама госць „Нівы“, дацэнт Мінскага інстытута культуры з кафедры рэжысуры масавых свят Пётр Гуд, а таксама Сяргей Карніловіч з Кліўленда, нястомны збіральнік грошай на Беларускі музей у Гайнаўцы і друкарню для БГКТ.

22 чэрвеня надта ўрачыста адсвяткаваў сваё 25-годдзе бельскі калектыў „Васілёчкі“, якім многія гады кіруе Сяргей Лукашук. Прыехалі слаўныя ўжо (у нейкай меры прычыніліся да гэтага і мы) „Лявоны“ з Воранава Гродзенскай вобласці — самадзейны мастацкі калектыў на ўзроўні прафесіянальнага. Тут жа амерыканскі „Васілёк“ упершыню сустрэўся з бельскімі „Васілёчкамі“. На юбілеі прысутнічала таксама журналістка з мінскай газеты „Голас Радзімы“ Тацццяна Антонава, якая ад імя беларусаў з БССР перадала сардэчныя віншаванні юбілярам. Свята бельскіх „Васілёчкаў“ гучным рэхам адбілася па ўсёй Беласточчыне.

А ў ноч з 23 на 24 чэрвеня адбылося ў Белавежы грандыёзнае мерапрыемства, арганізаванае ўжо традыцыйна Беларускім таварыствам, — свята Купалля, на якое з'ехалася і сышлося мора людзей. Цэлы карагод беларускіх калектываў выступіў перад сабранымі, прэзентуючы ва ўсёй красе беларускую народную культуру: калектывы з Чыжоў, Рыбалаў, Гарадка, Гайнаўкі, а таксама „Васілёчкі“, „Дубіны“, амерыканскі „Васілёк“, воранаўскія „Лявоны“. Нягледзячы на позння, начныя гадзіны гэтага святкавання, людзі папрыходзілі нават з малымі дзецьмі, а пазнейшыя забавы пры вогнішчы ў пушчы напаміналі сваёй чароўнасцю міфічныя святы паган, для якіх кожнае дрэва магло быць богам. Цёпла рабілася на сэрцы ад гэтага яднання з прыродай.

Радасным фіналам беларускіх дзён можна было б назваць нядзельны дзень 25 чэрвеня ў беластоцкім амфітэатры. Хаця імпрэза пачалася а 14 гадзіне, у абедзенную пару, людзі ішлі і ішлі, паволі запаўняючы ўсе месцы амфітэатра. Мясцовыя беларусы ўжо прывыклі, што раз у год, летам, абавязкова трэба прыйсці ў амфітэатр, каб паслухаць выступленні беларускіх калектываў Беласточчыны. Сёлета, як ніколі дагэтуль, іх спадзяванні споўніліся. Змаглі яны паслухаць і ўбачыць на сцэне амфітэатра не толькі калектывы з Беластока, Бельска, Гайнаўкі, Рыбалаў, Дубіноў, але і з БССР і са Злучаных Штатаў. Так памаленьку нашыя святы, якія арганізуюцца тут, у Беластоку, Беларускім таварыствам,ператвараюцца ў фестываль. Несамавітае ўзрушэнне ахапіла слухачоў, калі ўсе беларусы разам — і з Польшчы, і з БССР. і са ЗША — адспявалі славутую песню „Люблю наш край“, якая ператварылася ўжо на Беласточчыне ў своеасаблівы беларускі гімн. І адной гэтай песняй, якой уторыла ўся публіка, выказана было так многа, што словы былі лішнія. Усім і так было ясна, чаму гэтыя людзі сустрэліся тут і дзеля чаго прысвяцілі пасію свайго жыцця.

У часе канцэрта ў амфітэатры была зроблена яшчэ адна добрая работа. Менавіта, на беларускі музей у Гайнаўцы было сабрана 200 тысяч злотых. Каб так на кожнай імпрэзе!

На свята беларускай культуры ў амфітэатры прыехалі так-

(Працяг на стар. 5)

НА мяжы

РАЗМОВА

Гэтых старых я наведваў рэдка. Аднак час ад часу заглядаў да іх і ўсё болей пераконваўся, што гармонію між людзьмі можа запэўніць поўная абыякавасць аднаго да таго, што гаворыць другі.

Старыя, Сцяпан і Агата, жылі ў пахіленай хатцы. Даўно ім пераваліла за восемдзесят. Сцяпан жыў выключна ўспамінамі, а Агата — дробязямі з сучаснасці, якія выклікалі ў ёй дабразычлівасць і філасофскія асацыяцыі.

Шкадую, што я ніколі не запісваў тых дыялогаў, якія вялі яны паміж сабою, дыялогаў, у якіх не было ніколі ніякай супольнасці. Зрэшты, мабыць, нічога я не страціў, не запісваючы іх размоў, бо ў іх было многа такіх элементаў, якія за кожным разам паўтараліся.

Здавалася б, што ў такой сітуацыі няма ў іх нічога цікавага і каштоўнага. Аднак было па-другому. Седзячы пры старых, якія, мабыць, забывалі часта аб маёй прысутнасці, удзельнічаў я ў непаўторнай атмасферы чалавечага адзіноцтва на зямлі. Адзіноцтва, якому падлягае кожны з нас, хаця не кожны хоча да гэтага адзіноцтва прызнацца. І спадарожнічае яно нам незалежна ад таго, ці жывем адзінока, ці маем сям'ю, ці яе не маем, ці вядзем з кімсьці размову ці аддаемся самотным роздумам.

І вось хацелася б мне паўтарыць адну з тых размоў, якую вялі Сцяпан і Агата, седзячы на прызбе старой хаты.

Агата: — Глянь, Сцяпанку, пабегла чорная кузалка. Божа мой, Божа! Вось жыве сабе на свеце такая кузалка, бегае па зямлі, а ці ж жыццё не абыйшлося б без такога маленства?

Сцяпан: — Калі я служыў пад маршалам Будзённым на Украіне, то мы ваявалі з белымі на сланечнікавых палях. Вось гэта то цуд — сланечнікавае поле. Як падуе вецер, то перад табою не поле, а жоўтае мора. А нам трэба па гэтых сланечніках з кулямётаў лупіць, бо ў іх сядзяць белыя. Ну, а Будзённы, то ён быў...

Агата: — Але, але, Сцяпанку. Здавалася б, навошта пану Богу стварыць такую кузалку. Ну, навошта? Яна ж нікому непатрэбная, але, відаць, Богу патрэбная. Калі б не была патрэбная, то Бог яе не стварыў бы. І так яна сабе, гэта кузалка...

Сцяпан: — Гэты Будзённы, трэба табе ведаць, Агата, быў сусветным рэвалюцыянерам і ён рэвалюцыю нёс на штыку ў Заходнюю Еўропу. Але, бачыш, перашкодзілі гэтаму белыя, таму ён і не данёс. Вось з гэтай прычыны і жывуць на Захадзе ў бядзе, а Амерыка перабралася да нас. Цяпер Амерыка ў Польшчы, а Польшча ў Амерыцы. Ну, а што датычыцца Будзённага, то я вельмі добра ведаў яго дзяншчыка. І вось аднаго разу...

Агата: — То ж усім вядома, што і кузалка таксама боскае стварэнне. Яна таксама неяк там пану Богу служыць, толькі што мы не ведаем, як. Ну, і як тут зразумець тое...

Сцяпан: — Вось гэты дзяншчык адзін раз узяў і мне сказаў, каб я прымерыў мундзір Будзённага. А мне боязна, але і хочацца. Ну, я асмеліўся і апрануў. А трэба ведаць, што на гэтым мундзіры было медаляў і крыжоў, ну, можа, пудоў са два. Я апрануў і адразу гэтыя медалі мяне сагнулі. Хачу, але не магу ніяк разагнуцца, каб у люстэрка глянуць. Праставаў мяне дзяншчык, праставаў, але так з гэтага нічога і не атрымалася. Урэшце ён, сукін кот, знайшоў выхад. Зняў са сцяны люстэрка і палажыў перада мною. І тады я прыгледзеўся, што там гаварыць, хараство! Узяў я, паварушыў грудзьмі, а медалі як не зазвоняць! Ну, проста, як рой чмялёў. Ого, слава, то яна таксама цяжкая! А было яшчэ такое...

Агата: — Сцяпанку, ты ўжо мне можа тысячу разоў гэтыя буслы расказваеш.

Сцяпан: — А ты мне, Агата, дзве тысячы разоў пра свае рабачкі. Старая дурыла!

Сцяпан робіцца злосны. Памаленьку аднак супакойваецца і дабрэе і раптам нечакана пытае:

— А гэта, памятаеш, як мы з табою калісьці кахаліся?

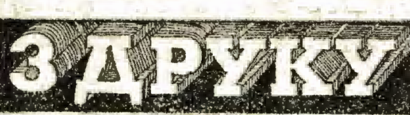
— А як жа, Сцяпанку, вядома, дурныя былі. **А. Барскі**

„АЛФАВІТНАЯ ДЫЛЕМА"?..

Са здзіўленнем прачытаў я публікацыю нейкага М. Янюка пад гэтым жа загалоўкам аб дзвюх культурных плынях на Беларусі („Ніва", нумар 18 ад 30 красавіка г.г.). Здзіўляе не сам факт іх існавання, бо ж тое з'яўляецца відавочным, але сама пастаноўка праблемы, вылучаная ў загаловак. Гэткі загаловак не здзіўляў бы мяне ўвогуле, калі б, скажам, з'явіўся ў цытаваным Янюком езуіцкім штомесячніку „Пшэглёнд Повшэхны", але ў „Ніве"?... Хоць і Янюк усяго толькі сігналізуе „праблему", абмяжоўваючыся пераказам зместу артыкулаў Р. Радзіка і С. Яновіча, дык усё ж і ягоны тэкст сведчыць пра павярхоўнасць у гэтай галіне ведаў. Бо, калі б Янюк крыху бліжэй пазнаёміўся з напрамкамі дзейнасці ў міжваенны перыяд Грамады ці Беларускай хрысціянскай дэмакратыі, дык ведаў бы, што такая „алфавітная дылема" ў беларускім нацыянальным руху практычна і фактычна ніколі не існавала. На тое магу прывесці шмат прыкладаў, але прывяду адзін, найбольш пераканаўчы, спасылаючыся на орган беларускіх хадэкаў, „Беларускую крыніцу", нумар 29 ад 13 кастрычніка 1929 г., у той час пад рэдакцыяй Янкі Пазняка. (Тут аўтар ліста прыводзіць цытату з вышэй згаданай газеты, у якой паведамляецца, што дзеля, між іншым, шырэйшай лучнасці з большай часткай беларускага народа, якая ўжывае грамадзянку, „Беларуская крыніца" будзе выходзіць два разы на месяц лацінкай і два разы грамадзянкай.)

(Працяг на стар. 4)

МІТРАПАЛІТ КІЕЎСКІ І ГАЛІЦКІ ФІЛАРЭТ, ЭКЗАРХ УКРАІНЫ, АБ УНІІ

Як вядома, у сакавіку 1946 года ў Львове царкоўны Сабор прыняў рашэнне аб самаліквідацыі грэка-каталіцкай (уніяцкай) царквы на Украіне і вяртанні ў лона рускага праваслаўя. У цяперашні час кіраўнікі уніяцкай царквы на Захадзе, якая цяпер адкрыта называе сябе украінскай каталіцкай, аспрэчваюць кананічнасць рашэння Львоўскага сабора. На самай справе гэты царкоўна-народны Сабор быў цалкам кананічным, бо ў ім удзельнічалі іерархі, свяшчэннаслужыцелі і радавыя веруючыя. Тады яго актыўна падтрымалі 993 уніяцкіх свяшчэннікаў з 1267. Затым да яго далучыліся і іншыя.

Перш за ўсё неабходна сказаць, што на Украіне, як і на тэрыторыі іншых саюзных рэспублік, католікі маюць мноства сваіх храмаў, дзе могуць свабодна маліцца і вызнаваць сваю веру, іх правы ў нашай краіне ніякім чынам не ўшчэмліваюцца. Мы выступаем не супраць іх, а супраць спробаў сутыкнуць, проціпаставіць праваслаўную і каталіцкую цэрквы.

Каталіцкая царква здаўна імкнулася да аб'яднання з праваслаўнай. Першая падобная спроба была зроблена ў XIII стагоддзі — гэтак званая Ліонская унія. Яна не атрымала прызнання на праваслаўным Усходзе. Следам за ёй адбылася таксама няўдачная Фларэнтыйская унія 1439 года. Толькі ў XVI стагоддзі, калі заходнія землі Украіны і Беларусі былі захоплены Польшчай і Венгрыяй і палітычныя інтарэсы іх урадаў, апасаўшыхся ўплыву Маскоўскай дзяржавы і Рускай праваслаўнай царквы на украінцаў і беларусаў, супалі з намерамі Ватыкана — з'явілася магчымасць увядзення уніі.

Брэсцкая унія (1596 г.) падносілася як злучэнне цэркваў, а ў сапраўднасці аказалася новым расколам. Яна раскалола Кіеўскую мітраполію, раз'яднала іерархію і народ. Брэсцкая унія рыхтавалася епіскапамі скрытна і была прынята без саборнай згоды масы веруючых. Стварылася страшнае становішча, калі на чале праваслаўнага люду стаяла неправаслаўная уніяцкая іерархія. Уніяцкія епіскапы сваё падпарадкаванне рымскайуладзе разглядалі як „злучэнне цэркваў", а ў праціўленні ёй бачылі парушэнне кананічнае, непаслушэнства законнай іерархічнай уладзе. Замест царкоўнага адзінства унія ўнесла варожасць і нянавісць.

Шырокія народныя масы таксама не прызналі і не прынялі уніі. Патрабаванне разрыву уніі ўвесь час высоўвалася сялянамі і гараджанамі. На гэтай падставе ўзніклі славутыя царкоўныя брацтвы. Яны сталі апорнымі пунктамі рэлігійна-грамадскай барацьбы.

Не змяніліся адносіны народу да уніі і ў XX стагоддзі. Урады і кіраўніцтва каталіцкай царквы ў Аўстра-Венгрыі і Польшчы, пад чыім панаваннем заходнія вобласці Украіны засталіся да 1939 года, падвяргалі праваслаўных веруючых ганенням. А вернасць уніяцкага кіраўніцтва гітлераўскай Германіі і супрацоўніцтва з акупацыйным фашысцкім рэжымам у гады другой сусветнай вайны канчаткова кампраметавалі вярхі уніяцкай царквы.

Руская праваслаўная царква шматнацыянальная і яе інтарэсы акрэсліваюцца ўмацаваннем адзінства ўсяго нашага народа. Інакш вядуць сябе тыя сілы, якім у апошні час арганізавалі шэраг несанкцыянаваных мітынгаў ува Львове, патрабуючы легалізацыі уніі. Яны ўзбуджаюць варожасць да Рускай праваслаўнай царквы, называючы яе „царквою сатаны", наносяць шкоду праваслаўна-каталіцкаму дыялогу, духавенству і веруючым. Перашкаджаюць хуліганскімі ўчынкамі адпраўленню праваслаўных багаслужэнняў, не дапускаюць веруючых у некаторых нанава адкрытыя праваслаўныя храмы, пагражаюць праваслаўнаму духавенству. Не цяжка ўявіць сабе, што калі б УЦК была, не дай Бог, легалізавана, дык „месіі", якія з'явіліся, не замарудзілі б з новай сілай паспрабаваць разадзьмуць агонь варожасці.

Руская праваслаўная царква атрымала сваю назву тысячу год назад, калі не было яшчэ асобна ні рускіх, ні украінцаў, ні беларусаў, а існавала адзіная Кіеўская Русь. І ў тыя далёкія часы, і цяпер служба ў нашай царкве вядзецца на адзінай царкоўна-славянскай мове. Але, разам з тым, наша царква заўсёды несла слова Божае, суцяшэнне і дапамогу на мове, зразумелай таму карэннаму насельніцтву, да якога прыходзілі нашы місіянеры. Таму мы згодна пастанове Свяшчэннага Сінода вядзем багаслужэнне не толькі на традыцыйнай царкоўна-славянскай мове, але і на той, якую выбіраюць міране. У прыватнасці, на тэрыторыі Украінскага экзархата ў шматлікіх прыходах адпраўляецца украінскае багаслужэнне, і пры неабходнасці, у яго пашырэнні не будзе ніякіх перашкод. Мы глядзім на пашырэнне сферы украінскай мовы як на працэс натуральны. Уцвярджаць яе прыярытэт, аб'яўляць яе „богавыбарнасць" перад іншымі мовамі мы, вядома, не станем. Дык у склад Рускай праваслаўнай царквы ўваходзяць не толькі рускія, украінцы, беларусы, але і прадстаўнікі іншых нацыянальнасцей — малдаване, латышы, літоўцы, эстонцы, чувашы, людзі, рассеяныя па ўсім свеце, і мы заўсёды імкнемся наводзіць масты згоды і брацтва між намі, благаслаўляючы яднанне народаў.

(З інтэрв'ю маскоўскаму тыднёвіку „Неделя"— 24) (юв)

КАРЦІНКІ З ВЫСТАЎКІ

Бюро мастацкіх выставак і Беластоцкае аддзяленне сяброў таварыства Гродна і Вільні арганізавалі ў будынку „Арсенала" выстаўку мастацкіх прац Валянціны Скаржынскай, Юльяна Чэхуна і Марціна Чэхуна. Адкрылася яна 15 чэрвеня гэтага года.

Хто яны, гэтыя людзі? Перш за ўсё, гэта сям'я: маці, бацька і сын, якія жывуць і працуюць у Вільні.

Па-другое, усе яны гэта людзі, якія не заканчвалі ніякіх мастацкіх школ. Нягледзячы на гэта, маляванне сталася патрэбай іх сэрца (як бацькоў, так і іх 19-гадовага сына), хаця карціны іх паўстаюць у выніку цяжкой, мазолістай працы ў рамястве мастака.

З паказанага на выстаўцы ў беластоцкім „Арсенале" відаць, што найбольш фасцынуе мастакоў прырода. Далікатныя краявіды (малююць іх муж і жонка, і часамі нават цяжка адрозніць, чый гэта малюнак, хаця сын Марцін сцвярджае, што ён розніцу бачыць адразу), мілыя воку пералескі з азерцамі і самотнымі соснамі (жывы падвіленскі пейзаж) — усё гэта займае найбольш месца на выстаўцы.

Але Валянціна Скаржынская найбольш любіць маляваць кветкі, шмат такіх малюнкаў таксама было паказана на выстаўцы. Кветкі абсалютна розныя, але ёсць акрэсленыя колеры, напрыклад, фіялет, якія прысутнічаюць амаль на кожнай карцінцы.

Нездарма называю гэтыя працы карцінкамі. Усе яны невялічкага фармату, якраз такога, які стварае ўтульны настрой у хаце і разлічаны на кішэнь паспалітага пакупніка.

Не адрозніваюцца фарматам і працы, прадстаўленыя сынам Марцінам. Аднак жа тэма тут іншая. Хаця малюе ён і пейзаж, то відаць, што найбольш мілая сэрцу мастака урбаністыка, а дакладней краявіды старой Вільні. Хлапец заўважае і з піетызмам адлюстроўвае на палатне небанальныя віленскія і друскеніцкія закуткі, час якіх ужо мінае.

На першы погляд здаецца, што працы мастакоў паўтараюцца, або прынамсі падобныя адна на другую. На гэтакія закіды ў душы мастакоў нараджаецца бунт: кожны ж раз той самы пейзаж можна бачыць інакш! Усё залежыць ад стану духа чалавека, ад яго светаўспрымання, а, зрэшты, ці ж бывае два разы такі самы захад сонца...

Найчасцей пейзажы гэтыя, што згодна з традыцыяй народнага мастацтва, спакойныя, цёплыя, каляровыя. Няма тут цёмных, непрыемных колераў, якія б засмучалі чалавека, паказвалі непакой сённяшняга дня.

Ужо адбыліся тры сямейныя выстаўкі Чэхунаў (1980, 1984 і 1987 г.г.), у віленскім Салоне народных творцаў яны бяруць удзел у зборных выстаўках.

Сёлетняя іх выстаўка ў Беластоку — першая заграніччная выстаўка. На верхнім здымку даволі выразна відаць іх працы. На ніжнім: аўтарка ў размове з беластоцкім віцэ-ваяводам Ежы Слезакам.

Ада Чачуга,
Фота Генрыка Рагазінскага

P.S. З апошняй хвіліны: Марцін Чэхун выдатна здаў экзамены і паступіў на архітэктурны факультэт Беластоцкага політэхнічнага інстытута.

З вандровак па роднай зямлі

КЛЕНІКІ

Сярод пагоркаў Бельскага ўзвышша, пры старажытным шляху з Бельска ў Нараў (далей — у Гарадок, Свіслач і да Мінска) распалажана вёска Кленікі. Гэтае вялікае, складзенае з трох частак (Загаць, Клебаншчына і Кунэць) сяло мае за сабою шматвяковае, цікавае мінулае. У нашай вандроўцы затрымаемся найдаўжэй на Клебаншчыне. З яе Кленікі пачыналіся, тут была пабудавана царква і тут праходзілі важнейшыя падзеі ў жыцці сяла...

Імглой сівой даўніны абвеяны час заснавання Кленік. Яшчэ ў канцы сярэднявякоўя на вялікіх, цяпер бязлесных, прасторах Бельшчыны рассцілалася Бельская пушча. (Часткаю даўняй Бельскай пушчы з'яўляецца Лядская пушча — на поўдні спалучаецца з Белавежскай пушчай, а на поўначы, каля вёскі Рыбакі, затыкае даліны ракі Нарвы. Назва вёскі паходзіць ад вёскі Ляда — Ляды (цяпер у Кленіцкім прыходзе). Яшчэ ў XVIII ст. у Лядах знаходзілася важнае лясніцтва.

Абшар сённяшніх Кленік і ваколіц таксама быў парослы непраходным лесам. Старыя, сасновыя лясы на поўнач ад Кленік, каля Гародчына і Янава, гэта, мабыць, натуральныя астанкі Бельскай пушчы.

Калі тут з'явіўся першы чалавек, невядома. Аднак пра тое, што людзі пасяліліся тут здаўна, сведчаць курганы, раскінутыя навокал Кленік. У Лядах каля рэчкі Локніцы знаходзіцца 6 курганоў. Каля вёскі Гукавічы таксама 6 больших курганоў, а паблізу Козлікаў над Нарвай — чатыры земляныя насыпы... Паводле падання, у пушчы, дзе цяпер Кленікі, у XIII ст. пасяліліся манахі і тут на месцы цяперашняй царквы паставілі келлі.

Манахі найначай паходзілі з Кіева-Пячэрскай лаўры, а трапілі ў Бельскую пушчу, уцякаючы ад Залатой арды, якая пустошыла Кіеў і вялікія абшары Русі. З часам пасяленне пачалі называць ад келляў — Келейнікі. Назва гэтая, хаця ў скарочанай форме, дайшла да нашых дзён.

На жаль, няма ніякіх вядомых дакументаў, якія пацвердзілі б існаванне келляў ці больш арганізаванага манашаскага асяродзя ў Кленіках. Але нельга гэтага станоўча выключыць, улічваючы і тое, што ў недалёкай Нарве ў палове XVI ст. існаваў ужо манастыр (мо манахі з Кленік якраз далі пачатак манастыру ў Нарве?).

Першыя дакументаваныя звесткі пра Кленікі паходзяць з 1540 і 1545 гадоў. Былі яны тады каралеўскім сялом. Ужо ў 1560 годзе ў Кленіках існавала царква і прыход. У 1568 годзе кароль Зыгмунт Аўгуст надзяляе кленіцкай царкве кусок зямлі. І ў тым часе Кленікі атрымоўваюць другую назву — Зыгмунтова, якая нейкі час ужывалася побач са старою.

Неўзабаве прыходзіць перыяд некарысны для развіцця беларускага і ўкраінскага народаў, для праваслаўя. Новыя каралі забываюць пра дабрадзеянні папярэднікаў. Ад 1596 г. уводзіцца ў жыццё царкоўная унія. Большасць прыходаў Падляшша апынаецца па-за праваслаўем. Падобнае адбываецца і з прыходам у Кленіках.

Ад пачатку XVII ст. па XIX ст. кленіцкая царква з'яўляецца сведкам уводжання новых уніяцкіх звычаяў. Перыяд гэты праявіўся і ў царкоўным жыцці, і ва ўнутраным выглядзе храма.

Палавіна XVII ст. прыносіць вялікія нашчасці Бельскай зямлі. Шведская вайна пустошыць гарады і вёскі. Бяда не мінае і Кленікі. У выніку вайны знішчаная і апусцелая вёска амаль перастае існаваць. Але хутка, пасля „патопу", людзі вяртаюцца ў старыя, засядзелыя мясціны. У другой палове XVII ст. у Кленіках была пабудаваная новая царква, або старую, пацярпеўшую ў час шведскай вайны, дакладна рамантавалі.

У 1727 годзе, калі настаяцелем быў Мацвей Міхнякевіч, у кленіцкай царкве была праведзена „генеральная візітацыя". Апісанне, зробленае ў час візітацыі, дазваляе цяпер уявіць тадышні выгляд храма.

З апісання можна даведацца, што царква была драўляная, не старая яшчэ і даволі вялікая. Іканастас вылучаўся багаццем і прыгажосцю. Храм быў багаты многімі культавымі прадметамі і прыладамі. А сярод царкоўных кніг былі вельмі старыя, яшчэ рукапісныя экземпляры. Праўдападобна, было некалькі кніг з віленскай друкарні братоў Мамонічаў.

З апісання 1727 года даведваемся яшчэ пра фундуш караля Зыгмунта Аўгуста з 1568 г. і іншыя дабрадзеянні, між іншым, „Prezenta od Jaśnie bieł. ImC Pana Stefana Nikołaia Branickiego Stolnika Koronnego pod dato w Roku 1691..."

У XVIII ст. Кленікі належаць да фальварку ва Ужыках, пры рэчцы Арлянцы, і там жыхары адрабляюць паншчыну. Не абыходзіцца без канфліктаў між сялянамі і ўласнікамі зямлі. Захаваліся дакументы, якія гавораць аб канфліктах, між іншым, „relacja publikaty banicji Józefa Wasilewskiego podczaszego przemyskiego i poddanych wsi Leszczyny, Pilipki, Kliniki, nakazanej dekretem zaocznym sądu referendarskiego z 26 czerwca 1743 roku zapadłym z powództwa gromady wsi Treszczotki". Мабыць, былі гэта адгалоскі паўстання Вашчылы на ўсходняй Беларусі ў 1743 г.

Пад канец XVIII ст. Кленікі пераходзяць да маёнтку ў Лядах і новых яго ўласнікаў

(Працяг на стар. 4)

(Працяг са стар. 2)

Не буду акрэсліваць сваіх адносін да ўсёй публікацыі М. Янюка, бо ж ягоныя, а таксама С. Яновіча і Р. Радзіка вывады не вытрымоўваюць найменшай крытыкі, а і не ўсе рэдактары „Нівы" любяць, калі зашмат пішу. Хачу толькі выказаць свае адносіны да апошняга сказа: „Беларуская мова ў касцёле?! — дык гэта ж канец свету!" Янюк робіць тут намёк (хутчэй за ўсё вынік гэта зноў жа ягонай неадукаванасці) быццам бы не існуе праблема. Спашлемся ж усё ж такі на факты з даваеннага мінулага Беласточчыны, цытуючы ксяндза Адама Станкевіча.

(У прыведзенай цытаце гаворыцца пра стварэнне ў 1928 годзе новай каталіцкай парафіі ў Трычоўцы на Беласточчыне, дзе першым пробашчам быў назначаны ксёндз Станіслаў Гляўкоўскі. Ксёндз Гляўкоўскі ад самага пачатку стаў гаварыць са сваімі парафіянамі на беларускай мове, што станоўча ўплывала на суадносіны паміж ім і навакольнымі вернікамі. Людзі пачалі адкрыта гаварыць па-беларуску, чытаць кніжкі, выпісваць газеты, пяяць народныя песні.)

Кінуўшы яшчэ адну інвектыву ў адрас Янюка, аўтар ліста канчае яго наступным чынам:

А можа я дрэнна зразумеў інтэнцыі перш за ўсё Р. Радзіка? Можа хоча ён увесці беларускую мову ва ўсе беластоцкія касцёлы?... Дык, калі так, я, як чалавек памяркоўны, нічога не маю супраць. Існуе ж даваенная традыцыя! Для цікавасці інфармую за каталіцкім перыёдыкам „Керункі", што ад восені польскія студэнты будуць вывучаць беларускую мову ў Каталіцкім Люблінскім універсітэце.

З павагай Ваш
Сцяпан Дубіна

ДЫЛЕМА — становішча, пры якім выбар адной з двяюх процілеглых магчымасцяў аднолькава цяжкі.
(Паводле Тлумачальнага слоўніка беларускай мовы).

С. Дубіна прачытаў маю публікацыю не толькі са здзіўленнем, але і з няўвагаю, як вынікае з ягонага допісу. Інакш не марнаваў бы ён столькі пораху, каб даказаць мне тое, у чым я і без яго не сумняваюся. У артыкуле „Алфавітная дылема" гаворка ідзе не пра дылему ў мінулым, але ў момант сучасны. І дылема тая паўстае, як намякае Р. Радзік, перад усім для беларусаў каталіцкага веравызнання: нібыта неадольны бар'ерам для іхняга пераходу ў беларускасць з'яўляецца кірыліцы алфавіт. Лацінка ім бліжэй па душы, бо тут і ўплыў касцёла, і „лацінскія карэнні беларускай культуры"... Ці якраз лацінскі алфавіт вырашыў бы для беларусаў-католікаў праблему іх нацыянальнай свядомасці, цяж-

(Працяг на стар. 5)

Свойскія малюнкі

Беласток, вул. Англійская. Малюнак У. Петрука.

ПАРНАСІК

ЛІЭС

Віерны друже ты муой, ты ліэс муой чароўны,
Радосць жыцця вліваеш ты в душу мою.
Поўны всякіх звіруоў, птапок голосу поўны.
Пэрэд тобою я дісь голоў нізко клоню.

Роскажы ты мніе, друже, про колісьні часы,
Як стэжкамі твоімі ходіў пуольські коруоль,
Як готовіў вуон тута із мяса запасы,
Як пуод Грунвальд на бітву собіраўсе ізсюль.

Роскажы ты мніэ, брат, роскажы і про тое,
Як доптали тэбэ цэсарыэ і царыэ,
Як забівалі всё тут, всё што было живое,
Якіе балі былі тут на паньськуом дворыэ.

Роскажы ты мніэ, друже, шчэ і про тое,
Як захватчык німецькі нашу зэмлю доптаў,
Як у нэдрах твоіх коло ёлкі старої,
Тыднюў два тут стояў партызаньські отрад.

Як у нэдрах твоіх выросталі могілы
Тых, хто жыцце оддаў за свободу другіх,
Нэ шкодуючы жыцця, здороўя ні сілы,
Очышчаў нашу зэмлю од захватчыкуў злых.

Бачыў ты всёго мнуого, всё што діелось наўколо,
Бо годы проміналі, а час ішоў і всё наўколо ішло.
Бачыў людськую радосць і долю-нэдолю.
Слоньце ясно нам всіэм засьвітілосе зноў.

Ліэс могутны стоіт, штось собіэ прыпомінае,
Я ў задумі глыбокуй як камэнь стою.
Ліэс шуміт. Нэ шуміт, туолько піэсьню співае.
Вуон співае одвіэчную піэсьню свою.

Я. Андрайчук

У рамках прыгранічнага супрацоўніцтва дырэкцыя Ваяводскай педагагічнай бібліятэкі імя У. Спасоўскага ў Беластоку наладзіла сувязь з Абласным інстытутам удасканальвання настаўнікаў у Гродне. Пасля абмену дэлегацыямі і абмеркавання напрамкаў супрацоўніцтва было падпісана пагадненне. У пагадненні гэтым, апрача запісу пра абмен дэлегацыямі і дакументамі дзеля лепшага азнаямлення з працаю педагагічных бібліятэк у двюх дзяржавах, асаблівую ўвагу мы звярнулі на арганізаванне дапамогі настаўнікам польскай мовы і іхнім вучням на Гродзеншчыне ды настаўнікам беларускай мовы і вучням беларускай нацыянальнасці, якія вывучаюць родную мову на Беласточчыне.

Дзеянні такія мы пачалі, абапіраючыся на міждзяржаўны дагавор адносна таго, што Гродна станецца цэнтрам удасканальвання настаўнікаў польскай мовы ў БССР, а Беласток — цэнтрам удасканальвання настаўнікаў беларускай мовы ў Польшчы.

Дзеля падрыхтоўкі кадраў для навучання польскай мовы ў БССР 1 верасня 1989 г. у Гродзенскім універсітэце імя Янкі Купалы адкрываецца польская філалогія. Гэта дазволіць не

З вандровак па роднай зямлі

(Працяг са стар. 3)

Дзітрыхаў. У Кленіках было тады 50 дамоў.

Пасля падзелаў Польшчы Беласточчына апынулася спачатку ў Прусах Новаўсходніх, а ад 1807 г. — у Расійскай Імперыі. У 1812 г. Беласточчына з'яўляецца сведкам маршу арміі Напалеона. Праўдападобна, значная яе частка праходзіла паблізу Кленікаў... Наступная вайна, чарговыя знішчэнні. Пасля вайны матэрыяльны бок кленіцкай царквы штораз больш горшае. Стан яе становіцца амаль крытычным. Сітуацыю такую мяняе год 1839. Кленіцкі прыход вяртаецца на праваслаўе. Старая царква паддаецца аднаўленню, якое перш за ўсё мае на мэце адкінуць з убору яе уніійныя элементы (між іншым, канфесіянал, фантаны са свянцонай вадою, лаўкі і г.д.). Але наколькі тыя рэчы лёгка можна было выкінуць, настолькі цяжка было выкараніць з прывычак людзей уніійныя звычаі (простыя людзі яшчэ іх лічылі за свае). Яшчэ ў 1860 годзе частка прыхажан спаўняла працэсію паводле уніяцкага звычаю.

...Ішлі гады. Старая царква стала ўжо залішне малая, каб адпавядаць рэлігійным патрэбам прыхажан. Будова новай царквы стала неабходнасцю. Пабудова пачалася ў 1880 годзе і галоўным чынам фінансавалася з грошай, ахвяраваных прыхажанамі. Ужо 4 верасня 1883 года ў Кленіках на Клебаншчыне адбылося высвячэнне новай, вялікай і прыгожай царквы. (У падобнай форме і стылі, што кленіцкая царква, былі неўзабаве пабудаваны храмы ў Нарве і Ласінцы). Кленіцкі Вазнясенскі храм быў пабудаваны на месцы папярэдніх святынь, якіх было тут тры або чатыры. Дзве або тры першыя святыні згарэлі ў часе пажараў. Амаль праз сто гадоў царква з 1883 г., на вялікі жаль, падзяліла лёсы папярэдніх...

Але застаемся яшчэ ў XIX стагоддзі. Разам з развіццём прыходу, у Кленіках і навакольных вёсках узнікаюць царкоўна-прыхадскія вучылішчы і так званыя школы „граматы", дзе галоўнымі прадметамі была навука чытання па царкоўнаславянску і царкоўныя спевы. Царкоўна-прыхадскія вучылішчы „І" класа ахоплівалі крыху шырэйшы круг прадметаў. У 1892 годзе ў 11 вёсках кленіцкага прыходу існавалі школы „граматы", а ў 1905 г. ужо 3 царкоўна-прыхадскія вучылішчы „І" кл. і 9 школаў „граматы".

БЕЛАРУСКІЯ ДНІ БЕЛАСТОЧЧЫНЫ

(Працяг са стар. 1)

сама студэнты з Гродна (10 асоб), якія належаць да клуба „Паходня". Вечарам таго ж дня, а фактычна ўначы з нядзелі на панядзелак адбылася яшчэ адна імпрэза, у якой удзельнічала гэта моладзь. Было гэта Купалле, якое арганізавалі ў Супраслі нашы студэнты з БАСа. Праўда, нам там быць не давялося, але чулі мы, што была там моладзь не толькі з гродзенскай „Паходні", але і амерыканская моладзь з „Васілька". Мелі яны магчымасць сустрэцца ў гэту ноч з некалькімі вядомымі нашаму чытачу людзьмі пяра з Беластока і Варшавы. Былі гэта празаік Сакрат Яновіч; старшыня літаратурнага аб'яднання „Белавежа", паэт Янка Чыквін; журналіст і вучоны з Варшавы Юрка Туронак. Зрэшты, думаю, што студэнты яшчэ напішуць самі пра сваё Купалле. А мы, са свайго боку, пастараемся ў наступных публікацыях больш дэталёва расказаць пра тыя мерапрыемствы, на якіх мы ўсё ж пабывалі.

Ага! Пералік усіх мерапрыемстваў, якія адбываліся на працягу крыху больш чым тыдня на Беласточчыне, быў бы няпоўны, калі б мы не сказалі пра панядзелак, 26 чэрвеня, у Беластоцкай філармоніі. У гэты дзень там выступіў супольна з „Дубінамі" два разы падрад танцавальны калектыў амерыканскіх беларусаў „Васілёк". Рэпертуар быў, здавалася, бясконцы: „Лявоніха", „Вяночак", „Полька Янка", „Карагод", „Шапкі", „Мікіта"...

„Дубіны" ігралі на новых інструментах, атрыманых у падарунку ад амерыканскіх беларусаў у часе гастроляў у ЗША, і падспеўвалі салістцы Галінцы Якімюк, якая далікатна і з пачуццём меры спявала вядомыя беларускія песні. А дзве кіраўнічкі гуртка „Васілёк" (бо фактычна называецца ён гуртком — цікавіцца ж не толькі танцам, але перш за ўсё і беларускай гісторыяй) усё расказвалі і расказвалі. Былі гэта Ала Орса-Рамана, якая кіруе харэаграфіяй у гуртку, і Вера Бартуль, якая з'яўляецца арганізатарам і стваральнікам касцюмаў для „Васілька". Расказвалі пра беларусаў і беларускае жыццё ў Амерыцы, цешыліся, што прыехалі да землякоў, а публіка ўсё выклікала іх на „біс" і не хацела пусціць са сцэны.

Ада Чачута
Фота Яна Максімюка

ПРЫГРАНІЧНАЕ СУПРАЦОЎНІЦТВА З БССР

толькі стварыць высокакваліфікаваныя кадры для навучання польскай мовы, але і арганізаваць шырэйшую дзейнасць Палоніі ў БССР ды згуртаванне навуковых супрацоўнікаў з веданнем польскай літаратуры, гісторыі і культуры.

Падчас побыту ў Гродне наша дэлегацыя пазнаёмілася з формамі ўдасканальвання настаўнікаў у Інстытуце ды з роляю раённых і гарадскіх метадычных асяродкаў, пры якіх дзейнічаюць бібліятэкі, а ў школах метадычныя кабінеты для настаўнікаў.

Падчас наведвання сярэдніх школ мы пазнаёміліся з працаю ў іх, а асабліва з функцыянаваннем школьных бібліятэк.

Увагу нашу запынілі перш за ўсё энцыклапедычныя выданні, прызначаныя для дзяцей і моладзі і прысвечаныя разнастайным галінам ведаў. Гэтыя выданні, а таксама літаратура для дзяцей і моладзі характарызуюцца дбайным мастацкім афармленнем, што істотна ўплывае на павышэнне культуры чытання сярод вучняў.

Беручы пад увагу ролю нашых ваяводстваў у прафесійным удасканальванні настаўнікаў польскай мовы ў БССР і беларускай мовы ў Польшчы, будзем папаўняць бібліятэкі адпаведнай літаратурай. Ваяводская педагагічная бібліятэка ў Беластоку будзе перакazваць па пяць асобнікаў энцыклапедычных выданняў, слоўнікаў, падручнікаў і дапаможнікаў па методыцы навучання польскай мовы ў бібліятэку Інстытута ў Гродне, ствараючы такім чынам кнігазборны цэнтр у БССР, неабходны для падрыхтоўкі і ўдасканальвання настаўнікаў польскай мовы. Да гэтай пары мы пераказалі 29 выданняў па методыцы і нарыхтавалі для пасылкі 8 наступных. Адначасна наша бібліятэка праводзіць збор кніжак для дзяцей ды іншых асоб, якія вывучаюць польскую мову на Гродзеншчыне, дзе пражывае звыш 60 працэнтаў усіх палякаў у БССР. У красавіку г.г. на граніцы ў Кузніцы-Беластоцкай мы перадалі 5202 кніжкі, якія гродзенскія асветныя ўлады ў пагадненні з Асветна-культурным таварыствам палякаў імя А. Міцкевіча перашлюць у школы, у якіх ужо распачалося або распачнецца навучанне польскай мовы. Усе асобы, школы, установы ды выдавецтвы, якія хочуць прызначаць кніжкі дзеля гэтай высакароднай мэты, могуць прысылаць іх на наш адрас:

Pedagogiczna Biblioteka
Wojewódzka,
im. Wł. Spasowskiego,
ul. Kościelna 9,
15-087 Białystok.

Сабраныя кніжкі будуць паслядоўна перасылацца ў Гродна згодна з іх прызначэннем.

Бібліятэка Інстытута ў Гродне будзе дасылаць у нашу бібліятэку метадычныя выданні, энцыклапедычныя даведнікі і беларускую літаратуру, што дазволіць узбагаціць рэпертуар самастойнай працы настаўнікаў беларускай мовы ды папоўніць паасобныя школьныя бібліятэкі сучаснай літаратурай. Гэта, безумоўна, будзе спрыяць павышэнню ўзроўню навучання беларускай мовы ў пачатковых школах і агульнаадукацыйных ліцэях у Беластоцкім ваяводстве.

Янка Зенюк

Адгалоскі

(Працяг са стар. 4)

ка сказаць. Несумненна адно: дзяржаўна замацаваная графіка беларускай мовы і далей астанецца кірылічнай. Лацінка, калі не адамрэ, далей будзе адыгрываць дапаможную ролю, другарадную перад кірыліцай. Чаму так, не буду тлумачыць, бо не імкнуся сарамаціць С. Дубіну ў няведанні банальных і відавочных ісцін. Але прэстыж лацінкі мог бы, несумненна, павысіцца, і тут Яновіч мае рацыю, калі б Касцёл на Беларусі стаўся нацыянальным, гэта значыць, беларускім. Цяжка тут дапусціць думку, што карыстаўся б ён кірыліцай, хоць усё магчымае.

Што да канца свету, дык паводле Яна Багаслова, несумненна, ён наступіць, хаця і пра беларусаў у сваім адкрыцці ён не ўпамінае. Некаторыя тлумачэнні Апакаліпсісу адной з прыкмет канца свету прызнаюць такія абставіны, калі Святое Пісанне будзе даступнае вернікам на ўсіх мовах свету. Беларуская мова, як мяркую, яшчэ не самая апошняя ў гэтых адносінах, але станецца істотным крокам да таго канца. А калі з узроўню тэалагічнага зысці на ўзровень літаратурны, дык упамін пра беларускую мову ў касцёле і звязаны з гэтым канец свету трактаваць трэба проста як метафару, не такую ўжо благую, становішча той мовы ў тым жа касцёле. С. Дубіна ўпамінае пра парафію ў Трычоўцы, але не зазначае, што была яна адзінай такой парафіяй на Беласточчыне. А колькі ж такіх каталіцкіх парафіяў сёння на Беларусі? Дык не разумею тут ажно такой заядласці С. Дубіны ў адносінах да майго тэксту, большая частка якога была толькі пераказам зместу артыкулаў Р. Радзіка і С. Яновіча (хутчэй за ўсё вынік гэта ягонай прадузятасці). Дубіны я не злякаўся, наконт жа адчуванняў Р. Радзіка і С. Яновіча нічога канкрэтнага не ведаю.

З павагай
Максім Янюк

Асаблівая шпарка развіваецца асвета сярод жыхароў Кленік ад часу, калі ў 1897 годзе пасаду настаяцеля царквы прымае а. Іаан Хлябцэвіч. Прыбывае ён у Кленікі з Жыровічаў, што на Беларусі, дзе ў прыманастырскай Духоўнай школе быў да 1897 г. выкладчыкам. Новы святар, апрача сумленнай пастырскай, чыста рэлігійнай работы, звяртае многа ўвагі на адукацыю людзей у кірунку развіцця земляробства і лепшых метадаў апрацоўкі зямлі.

Сын а. Іаана Хлябцэвіча, Яўген Хлябцэвіч (1884–1953) гэта вядомая асоба ў беларускім літаратурным руху першай паловы XX ст. Быў ён адным з арганізатараў Беларускага навукова-літаратурнага гуртка ў Пецярбургу. Там жа знаёміцца з Я. Купалам і пачынае даследаваць яго творчасць. Потым у выніку сваёй даследчыцкай працы становіцца шырока вядомым літаратуразнаўцам і бібліёграфам. Нямала гадоў жыцця Я. Хлябцэвіча звязана з Кленікамі...

Нармальнае жыццё сям'і Хлябцэвічаў і жыхароў Кленік гвалтоўна перарывае I Сусветная вайна. Наступае вялікі exodus насельніцтва. ...Бежанцы з Беласточчыны цягнуць на ўсход...

Многія не вярнуліся ўжо назад на сваю бацькаўшчыну — засталіся навечна ў чужой зямлі. Тыя, што ў 1920-22 гадах вярталіся на Беласточчыну, заставалі спаленыя і разваленыя вёскі, раскрадзеныя, часта зганьбаваныя цэрквы, закінутыя і зарослыя палі і агароды...

Жыхары Кленік пасля вяртання з „бежанства" пачалі нанава наладжваць жыццё, цяпер ужо ў рамках новай польскай дзяржавы. А жыць не было тады лёгка... Неспрыяльныя знешнія ўмовы не перашкодзілі аднак развіццю кленіцкага прыхода і ў 1937 г. ён дасягае колькасці 3000 верных у 14 вёсках.

Гады вайны 1939-1945 прыносяць многа няшчасцяў і цярпенняў жыхарам Кленік. Царква шчасліва перажывае гады ліхалецця і далей служыць народу... Бяда аднак была наперадзе.

...Раніцаю, 6 красавіка 1973 года ніхто не прадчуваў яшчэ вялікага няшчасця. У той дзень кленіцкая царква, не дачакаўшы свайго 90-годдзя, перастала існаваць; згарэла, а разам з ёю вялікае духоўнае і матэрыяльнае багацце, якое ў ёй знаходзілася.

Колькі плачу, душэўнага болю і вялікага шкадавання перажывалі ў той час людзі... Час гаіў душэўныя раны, і кленічане пачалі думаць пра адбудову сваёй святыні. Самаахвярнасць насельніцтва давяла да таго, што ўжо 23 мая 1974 г. адбылося высвянчэнне краевугольнага каменя пад пабудову новай Вазнясенскай царквы. 27 кастрычніка 1988 года новы храм паводле праекту праф. А. Сталёны-Дабжанскага і інж. арх. Ірэны Малафеевай быў высвенчаны і перададзены людзям у паўнаце свайго ўнутранага і знешняга ўбору. Ён — годны наследнік папярэдніх храмаў, а па сваёй велічыні і прыгажосці, пэўна пераўзыходзіць былыя святыні.

... Вяртанні ў Кленікі... Заўсёды мілыя і радасныя.
„Тут кожны камень дарагі
і блізкі
І кожны след, дзе не ступі
нагой..."

Сюды яшчэ не раз прывядуць сцежкі нашых вандровак.

Мікола Сахарэвіч

ФЭСТЫН У ГАЙНАЎЦЫ

Фэстын адбыўся 18 чэрвеня гэтага года — якраз у дзень выбараў. Некаторыя ішлі на беларускае свята, ужо прагаласаваўшы, іншыя збіраліся аддаць свой голас пасля таго, як закончыцца фэстын. Фактам астаецца, што амфітэатр у Гайнаўцы запоўніўся людзьмі вельмі хутка.

Фэстын, прысвечаны 70-годдзю ўтварэння БССР, адкрыў старшыня ГП БГКТ Аляксандр Баршчэўскі. Ён шырока расказаў аб гэтай гадавіне, аб тым, як была ўстаноўлена БССР, не тоячы ні радасных, ні драматычных момантаў існавання Беларускай рэспублікі.

І можа, быў бы гэта фэстын зусім звычайны, традыцыйны, такі, як і многія папярэднія, каб не прыезд гасцей аж з-за акіяна. А было так.

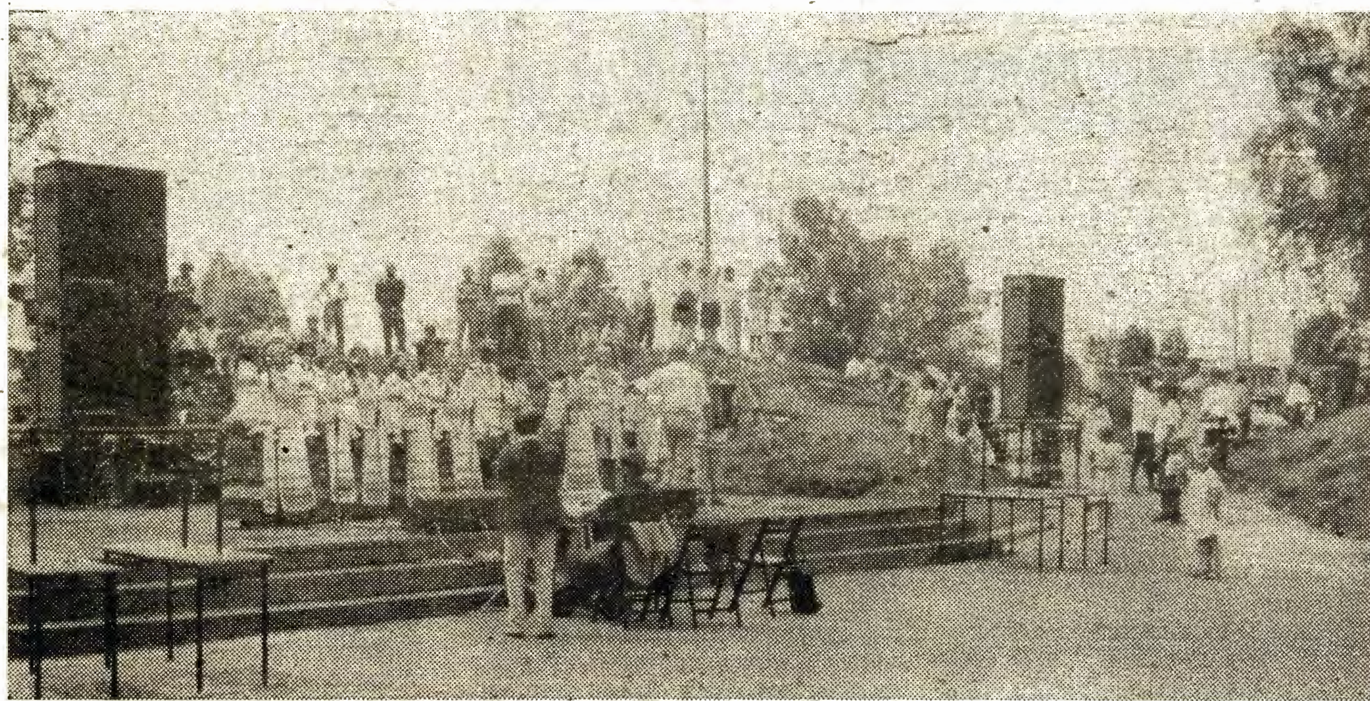
У мінулым годзе па запрашэнні амерыканскіх і канадскіх беларусаў наш мастацкі калектыў „Дубіны" пабываў на гастролях у Паўночнай Амерыцы. Сёлета ж „Дубіны" вырашылі запрасіць 20-асабовую групу моладзі з амерыканскага гуртка „Васілёк" да сябе, на Беласточчыну. Тэрмін вызначылі якраз на Беларускія дні. „Васілёк" прыехаў з шырокай праграмай: не толькі, каб сустрэцца з тутэйшымі беларусамі, але і каб выступіць у Гайнаўцы, Бельску, Белавежы, Беластоку і паказаць, што і за акіянам беларусы не дрэмлюць. Тут, у Гайнаўцы, на правізорных дошках амфітэатра, адбылося іх першае выступленне. Станцавалі „Лявоніху", „Польку Янку" і дзявочы „Вяночак". Танцавалі яшчэ асцярожна, неяк нясмела. Вядома! — першы раз не сярод амерыканскіх беларусаў. Але трэма хутка мінула.

Аляксандр Баршчэўскі асабліва цёпла прывітаў групу беларускай моладзі са Злучаных Штатаў, згуртаваную ў калектыве „Васілёк". Прыехалі сюды, сказаў ён, не шкадуючы ні свайго часу, ні сваіх грошай, і праявілі гэтым самым вялікае пачуццё беларускасці. Сардэчна прывітаў таксама Веру Бартуль з Нью-Йорка і Сяргея Карніловіча з Полацка, што каля Клііўленда. Гэта яны, гэтыя людзі, збіраюць, жывучы „за вялікай вадой", найболыш долараў на Беларускі музей у Гайнаўцы. Ужо сабралі іх па некалькі тысяч, а ў апошні час збіраюць грошы на камп'ютэрную друкарню для БГКТ, якая мае знаходзіцца ў Беларускім музеі.

Усе сардэчна віталі беларусаў, якія ўпершыню ступілі на гайнаўскую зямлю. Пэўна, такія лозунгі, як „Парнас" вітае вас!" ці „Сардэчна вітаем на беларускім фэстыне!", адносіліся да ўсіх прыбыўшых у гайнаўскі амфітэатр, але ўжо лозунг, які трымалі БАСаўцы, меў выразнае і канкрэтнае прызначэнне: „Welcome to Сардэчна вітаем „Васілёк"!"

Новы гайнаўскі сабор Св. Тройцы ўражвае сваёй прыгажосцю і сучаснасцю.

Праз сцэну прайшлі лепшыя мастацкія калектывы Гайнаўшчыны. Спявае калектыў з Чыжоў.

Фэстын пераўтварыўся ў вялікае беларускае свята Гайнаўшчыны. Перад сабранымі выступілі найлепшыя яе калектывы: „Дубіны", маладзёжны калектыў з Гайнаўскага беларускага ліцэя, калектывы з Чыжоў, Дашоў і гайнаўскі мешаны хор, які працуе пры Гайнаўскім доме культуры, а кіруе ім у апошні час Анна Стрыха, якая даязджае сюды штотыдзень з Гродна. Вельмі вырас гэты калектыў! А, зрэшты, узнагароды, сабраныя на апошнім аглядзе „Беларуская песня '89", гавораць самі за сябе.

„Васілёк" танцаваў наперамен з выступленнямі „Дубіноў". То „Дубіны" ігралі і спявалі (а сапраўды лісткай была ў іх, як заўсёды, Галінка Якімюк), то танцаваў „Васілёк". Грымнулі апладысменты, калі беларускія хлопцы з другога паўшар'я Зямлі выйшлі на сцэну ў беларускіх нацыянальных касцюмах і пачалі танцаваць. Што і гаварыць, не бачылі дагэтуль гайнаўяне, каб

ЮЛЬЯНА ВІТАН-ДУБЯЙКОЎСКАЯ
СМЕРЦЬ ІВАНА ЛУЦКЕВІЧА

— 6 —

— Бачу, што пан Луцкевіч, кажучы аба мне, не адзначыў, што я не каталічка, а евангеліцкага веравызнання.

— Што пані кажа! Я гэтага ніколі не дапушчаў! Пані з гэтакай любоўю апавядала аб кульце Вастрабрамскай.

— Так, таму што я вільнянка і вырасла пад Яе апекай, але гэта не змяняе маёй справы. Вось, кажучы аб фармальнасцях, я мела на ўвазе, што ксёндз меў бы са мной шмат клопату: з індультам, дыспенсам і не ведаю яшчэ з чым. На ўсё гэта трэба шмат часу. І, папраўдзе кажучы, на змене майго праўнага становішча, калі смерць мне адымае найдаражэйшага чалавека, мне не залежыць, таму што сямейныя справы, як і маёмасць адпавядаюць. Наагул тутака справа не ў маёй асобе. Я вельмі ўдзячна вашэці, што пан Луцкевіч атрымае св. сакраманты, калі Бог яго адкліча. Ён цяпер у такім радасным настроі, што, як казала мая сястра, прыпамінае дзіця, якое перапрасіла Айца і зноў здаволенае. Таму няхай з верай і надзеяй у Міласць Божую спакойна засне. Нічым не хачу зацямніць ягоны радасны настрой і супакой душы. Яшчэ раз дзякую вашэці за ўсё. Аднак мне час ісці да майго хворага. Да пабачэння!

Я бачыла, што добры ксёндз проста не ведае, што мне адказаць, пасля гэткага адкрыцця, што я не каталічка. Я ціха ўвайшла да Івана, ён драмаў, госці і гутаркі яго змучылі. Прачнуўшыся, ён спытаў мяне:

— А можа ты атрымала ліст ад Антона? Я так хачу яго пабачыць.

Потым прыпомніў гутаркі аб выхаванні моладзі і сказаў, што, як прыедзем у Вільню, трэба паруліпца аб тым, каб ува ўсіх гарадох Беларусі адчыніў беларускія сярэднія школы.

— Гэта можна будзе даручыць Тарашкевічу, ён можа стаць на чале асветнае працы.

— Ведаеш, Яська, Тараса не ахвяруйце паліпыцы, а захавайце для беларускае навукі, каб яго веда і здольнасці задарма не прапалі.

— Так, Юлінька, яму трэба стацца прафесарам...

Іван далей разважаў пра беларускія справы, а я старалася змяніць гутарку, бо ён надта ёю пераймаўся.

Але вось праз адчыненае вакно пачуўся звон на вячэрнюю малітву.

— Мне час дамоў, — сказала я, і ўзяўшы ягоныя рукі, пачала, як у мінулыя дні, адмаўляць пацеры.

Па дарозе дадому (я заўсёды вярталася пехатой, каб пашпацыраваць), я разважала прапанову добрага ксяндза. Божа мой, як гэта ўсхвалявала б беднага Івана, ён бы страціў сваю душэўную раўнавагу, ну і я не магла б гаварыць за слязьмі; нашто шлюбаваць адзін аднаму ў аблічы смерці, калі гэта мусіць быць святам жыцця. Мы ж

„амерыканцы“ танцавалі беларускія танцы.

Людзі не адчувалі ніякай адчужанасці. Прыйшлі на беларускі фэстын, каб паслухаць і паглядзець нашы мастацкія калектывы, прыгожа апранутыя, стройныя цыганкі з мностам упрыгожанняў у валасах. Прывялі з сабою малых дзетак, якіх трымалі каля сябе, аднак.

Праўду кажучы, іншыя дзеці адчувалі сябе намнога больш свабодна. Яны бегалі па пустой арэне, стараючыся, праўда, не перашкаджаць самадзейным артыстам. А вось некаторых маці садзілі проста на цёплым асфальце, бо сонца прыгравала моцна, і так яны там забаўляліся...

У перапынках паміж асобнымі выступленнямі яшчэ прэзентаваліся кандыдаты ў паслы (а мо хтось яшчэ загаласуе...), і людзі таксама віталі іх сардэчна.

Быў яшчэ адзін госць на фэстыне, і быў гэта госць з БССР. На пару дзён раней прыйшоў у нашу рэдакцыю Пётр Гуд з Мінскага інстытута культуры (дзе з'яўляецца выконваючым абавязкі загадчыка кафедры рэжысуры масавых свят). Быў, праўда, афіцыйным госцем „Кур'ера Падляшскага“, але як жа так: быць у Беластоку і не зайсці ў „Ніву“, да сваіх?! Даведаўшыся, што ў Гайнаўцы мае адбыцца такое святкаванне і мы збіраемся туды ехаць, загарэўся жаданнем паехаць з намі. Пасля сказаў нам, што быў гэта найцудоўнейшы дзень

Дзеці найахвотней гулялі на асфальце арэны.

У спякотны дзень 18 чэрвеня людзі запоўнілі гайнаўскі амфітэатр.

Упершыню ступіла на Гайнаўскую зямлю моладзь з Нью-Йорка, згуртаваная ў калектыве „Васілёк“.

з яго прабывання ў Польшчы. Быў захоплены фэстынам, новымі, цікавымі знаёмствамі, але асабліва быў захоплены грандыёзнай будоўляй Беларускага музея, на якую, як і кожны добры беларус, зрабіў немалы ўзнос.

Вось так выглядала беларускае свята ў Гайнаўцы.

І яшчэ адно. На гэты раз падвёў не толькі наш рэдакцыйны фотаапарат, ласкальна званы некаторымі „пентагончыкам“ (спецыяльнасць якога — падводзіць людзей), але і яго ўладальнік — наш рэдакцыйны рэпарцёр. Таму фотастужку ўдалося выпрасіць у амерыканскіх дзяўчат і хлопцаў: Паўлінка Сурвіла скрупулёзна здымала фэстын, трымаючы апарат на штатыве. Фактычна, задоўга прасіць не давялося, Паўлінка пазычыла стужку з прыемнасцю.

Ада Чачуга
Фота Паўліны Сурвіла

і так датрымалі слова, якое сабе далі; усе гэтыя гады Іван мне быў мілы, верны друг і я ж яму плаціла гэтым самым, дык няхай нам Бог будзе міласцівым суддзёй, ён адзін ведае, якое шчырае пачуццё жыве ў сэрцах нашых. Я памалілася ціха, супакоілася і пасля вячэры, як кожны вечар, села пісаць свой дзённік. Мне хацелася затрымаць словы і перажыванні гэтых апошніх дзён з Іванам, якія для мяне былі б найпрыгажэйшымі, калі б memento mori не ператварыла іх у найсумнейшыя.

У наступны дзень, 18-га жніўня, Ляля і я пайшлі ў санаторыю. Гэтыя шпацыры сярод цудоўнага краявіду квітнеючых, пахучых сенажацяў, супакойвалі боль душы. Мы назбіралі шмат кветак і з поўнымі рукамі апынуліся на карыдоры санаторыі. Нас спаткала сястра, папрасіла пачакаць, бо Іван мае госця — ксяндза. Ляля дала сястры частку кветак і сказала:

— Юлінька, гэты букет я дам ксяндзу, ён дбае аб Івана.

Нядоўга мы чакалі, ксёндз выйшаў, міла прывітаўся і, калі я пазнаёміла яго з Ляляй, сказаў:

— О, тутака яшчэ адна мілая вільнянка!

Ляля яму з падзякай за апеку над Іванам падала кветкі.

— Шчыра дзякую, я іх пастаўлю перад абразом Маці Божай Вастрабрамскай.

Іван і нам і кветкам усцешыўся, ён удыхаў іх арамат. Ляля сказала, што і ксяндзу і сястры дала кветкі.

— Ты добра зрабіла, Ляля, яны ўсе для мяне гэткія спагадлівыя. Іван быў паважны, але ў добрым настроі. Ляля яго забаўляла, расказвала, як яна з панам Міхайлам і Астапам учора хадзіла далёка ў горы, як было весела, як яна тут паправілася і памацнела, што гэткі шпацыр яе не змучыў.

— Вось і я паправлюся і памацнею і тады з Юлінькай далучуся да вашай вясёлай кампаніі, — казаў Іван.

— Дзякуй Богу, — думала я, што ён не разумее, што ціха дагарае, як свяча перад іконай.

Прыйшоў доктар, ён нас прывітаў словамі:

— Спаткаў ксяндза з кветкамі, сказаў, што гэта падарунак мілых вільнянак, вось я і прыйшоў, каб іх прывітаць.

Ён цешыўся, што Ляля гэтак паправілася за гэтыя два месяцы. Мы гутарылі аб Вільні. Іван казаў, што разам выедзем, як толькі ён памацнее і набярэ здароўя, як Ляля. Доктар яго спагадліва слухаў, затым праверыў пульс, развітаўся і зрабіў мне знак, каб я за ім выйшла. На карыдоры ён мне сказаў:

— Мушу пані сказаць, што сілы нашага хворага з кожным днём таюць, яго падтрымлівае толькі радасць і надзея. Гэта для мяне як лекара рэдкі выпадак, каб гэтак цяжка хворы быў у такім добрым настроі і трэба пра гэтае дбаць, каб нічым яго не замуціць. Мне сказала сястра, што ўчора былі, акрамя паняў, яшчэ двух паноў. Без гутаркі аб бягучых палітычных справах, відаць, не абыйшлося, а для хворага гэта непатрэбнае хваляванне.

— Так, пане доктар, я прасіла абыходзіць усе тэмы, якія непакояць хворага. Я пастараюся, каб вылучыць усіх гасцей, досыць, калі я і сястра будзем яго наведваць; я добра разумею, што ўсе ўзрушанні непажаданыя.

(Працяг будзе)

Жыла-была легенда

ВОЎЧАЯ ЯМА

Едучы з Бельска-Падляшскага ў Сямяцічы, больш-менш у палове дарогі да Дзядковічаў, над рэчкаю Нурэц, убачыш мясцовасць Боцькі. Назву сваю ўзяла яна ад прозвішча Батьковскі. Так называўся першы ўладарнік гэтай мясцовасці. Потым, у 1509 годзе, кароль Зыгмунт I аддае Боцькі, разам з навакольнымі вёскамі, ва ўладанне ваяводзе віцебскаму Івану Сапегу. Пасля яго былі яны ўласнасцю Браніцкіх і Патоцкіх. У XVII стагоддзі слылі Боцькі з вырабу батагоў, якія называлі „бацькоўцамі" або „манітарамі". Вось гэтымі батагамі і выцьвічылі бацькаўляне, як гаворыць легенда, шведаў, якія прыйшлі па кантрыбуцыю. Боцькі мелі ў свой час гарадскія правы. У XVIII стагоддзі былі яны другім па велічыні горадам у Бельскім павеце. Траціць сваю славу пачалі тады, калі была пабудавана чыгунка, якая абмінала мясцовасць. Пачынаючы ад 1934 года Боцькі перастаюць быць горадам.

За вёскаю, дзе дарога робіць лёгкі паварот, знаходзіцца мост, што спалучае два берагі Нурца, які некалькі кіламетраў перад Боцькамі зліўся з Нурчыкам і плыве тут даволі шырока. Вось у гэтым месцы некалі быў брод. Людзі, каб перабрацца на другі бераг, пераходзілі або пераязджалі проста праз ваду. І на гэтым плыткім месцы, дзе зараз знаходзіцца мост, утапіўся малады хлопец. Людзі дзіву даваліся — як можна на такой плыцізне, дзе вады як жабе па калені, утапіцца? Адзін толькі пастушок ведаў усю тайну. Карову якраз пасвіў непадалёк, калі бачыў, як хлопец рэчку пераходзіў. Ад дзяўчыны з Якубоўскіх вяртаўся. Жаніцца мелі. А да дзяўчыны тае паніч заляцаўся. Не мог сцярпець, што нейкая прастэча на дарозе яму стае і прыпільнаваў, калі той рэчку пераходзіў, ды на скочыў на яго і ўтапіў. Пастушок сядзеў у кустах і прыглядаўся, але прызнацца ў праўдзе — спалохаўся. З той пары на тым месцы нешта дзіўнае пачало дзеяцца. Калі набліжалася тая пара, у якую загінуў хлопец, енкі і жаласны плач пачыналі раздавацца. Аж на душы жудка рабілася. І рэчка рабілася нейкай неспакойнай, быццам бы там сядзела аграмадная рыбіна ды ўскаламучвала ваду. Потым недзе з-пад зямлі выдабываўся працяглы прыглушаны голас і чулася „Прыйшоў час і хлопец згас". Расплывалася гэта па наваколлі, быццам бы рэха над возерам у вячэрняй імгле. Потым спакайнела і ўсё вярталася да нармальнага жыцця.

Паўтаралася тое кожны дзень у адну і тую ж пару, аб якой толькі пастушок ведаў. А ў рэчцы, дзе некалі брод быў, яму вырвала. І ніякай рады не было, каб супакоіць пакутуючую душу хлопца. Але вось аднойчы Боцькі абляцела чутка, што паніч загінуў. Бачылі, як на кані рэчку пераязджаць хацеў, відаць, да дзеўкі выбраўся, і як праз зямлю праваліўся. Колькі не шукалі, а цела паніча знайсці не маглі. Прапала. З тае пары ўсё супакоілася. Не чуваць было плачу, рэчка плыла спакойна. Людзі гаварылі, што гэта таму, што душа хлопца ахвяру знайшла. А каб больш няшчасцяў на гэтым месцы не здаралася — мост праз рэчку пабудавалі. Аднак само месца тое так і называюць Воўчай Ямай.

Міхась Шаховіч

Сардэчныя тайны

Дарагое Сэрцайка, выйшла я замуж з вялікага кахання. Мой калега-аднакурснік з універсітэта быў настолькі інтэлігентным і прыстойным хлапцом, што кожная сяброўка аж пішчэла, каб быць яго дзяўчынай. Але ён выбраў мяне, хаця і я не скардзілася на недахоп хлапцоў. Вядома, мы пачалі палавое жыццё яшчэ перад шлюбам. І ўжо тады высветлілася, што ў гэтых справах няма роўнага яму. Нарадзіўся ў нас сын, і першую здраду я заўважыла ўжо тады, калі хадзіла цяжарная. Я вельмі перажыла гэта, але маё каханне было настолькі моцнае, што я засталася з маім мужам. А пасля яго́ныя здрады пасыпаліся, як гарох, а я паволі прывыкала да іх. Даходзіла да таго, што ён ужо амаль з усім гэтым і не хаваўся. І на пэўныя рэчы дазваляў сабе нават у маёй прысутнасці.

Я вельмі цяжка перажывала такую сітуацыю. На душы было ўсё горш, а ён не змяняўся. Закаханая, як і раней, я не магла пайсці ў ложак з ніводным мужчынам... Каб хоць забыцца! Каб яшчэ раз адчуць сябе жанчынай, каханай, паўнавартаснай! Занадта позна я зразумела сваю памылку. Трэба было неяк распачаць іншае эратычнае жыццё, бо разводзіцца мы не мелі намеру. У нас жа быў сын, ды і мужава пасада на гэта не дазваляла.

Адно мяне заўсёды супакойвала: што ў майго мужа заўсёды было многа дзяўчат. Я верыла ў тое, што ён ніколі не рашыцца на тое, каб быць з адною. Але вось у апошнія два гады ў яго паявілася пастаянная каханка, якая атручвае мне і маёй сям'і жыццё. Хаця і я вельмі змянілася ў апошні час, і фактычна каля мяне заўсёды круціцца нейкі малады чалавек, то я ў душы засталася вернай свайму мужу. Кахаю яго ўсім сэрцам. Ведаю, што няма жанчыны, якой ён бы не мог здабыць. Але баюся, што цяпер можа стацца страшнае. Проста можа ён адыйсці ад нас. Ёсць жа хтосьці, з кім яму сапраўды добра. А я змарнавала столькі гадоў на гэтае каханне і не відаць, каб нешта ў мяне змянілася.

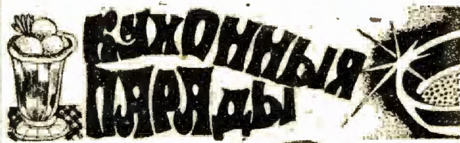
Сэрцайка, скажы, ці варта было траціць столькі часу і ці не лепш было б, каб усё скончылася раз і назаўсёды, але тады, на самым пачатку?..

Лілька

Лілька! Напэўна варта такія рэчы вырашаць на пачатку супольнага жыцця, калі адно і другое маюць падобныя шанцы. Ты кахала свайго мужа без памяці і таму не магла глядзець на іншага. І нават цяпер, калі, як гаворыш, маеш іншых мужчын, ты надта хочаш, каб ён, твой муж, не адыйшоў, не пакінуў цябе і сына. Ты і цяпер не бачыш у ім ніякай заганы, калі цешыць цябе тое, што можа здабыць ён кожную жанчыну... А ты ж фактычна спапяліла сваю душу, бо ён адкрыта пагарджае табою, калі робіць пэўныя рэчы на тваіх вачах. Цяжка перанесці пагарду, але ж не самотная ты ў гэтай паняверцы. Як жа часта кахаем мы тых, хто здраджвае нам, не заўважаючы верных, як сабак, каханкаў, пагарджаючы імі. Кахай таго, хто цябе кахае! Якая разумная гэта народная прыгаворка! Ды толькі справіцца з ёю ў жыцці ўдаецца не кожнаму.

А так папраўдзе, дык твой муж, здаецца, належыць да катэгорыі тых мужчын, якія наогул не павінны ніколі жаніцца. Бадай кожная жанчына пры ім заўсёды будзе глытаць наперамену то наркотык шчасця, то пілюлю няшчасця і роспачы.

Сэрцайка

БУЛЁН

БУЛЁН З ЯЛАВІЧЫНЫ

На 75 дэкаў ялавічыны з косткай трэба ўзяць порцыю валашчыны з капустай, 1 цыбуліну, 1 дэка сушаных грыбоў, бялок аднаго яйка, некалькі зярнят перцу і англійскага зелля, соль, пасечаную зялёную пятрушку, 2 літры вады.

Мяса старанна памыць, перарэзаць на некалькі кавалкаў, заліць халоднай вадой і варыць на малым агні. Пару разоў зняць пену. Валашчыну абабраць, памыць, нарэзаць і дадаць у булён разам з прыправамі і грыбамі. Калі мяса будзе ўжо амаль мяккае, пасаліць. Цыбулю перад тым, як дадамо яе ў суп, добра было б прыпячы крыху на пліце або ў духоўцы. Варыць булён каля адной гадзіны на малым агні, пачакаць, пакуль устаіцца, і працадзіць. Калі не атрымаецца занадта чысты, трэба да яго дадаць разбіты бялок, перамяшаць, закіпяціць і, калі бялок заварыцца, працадзіць. Падаваць з макаронам, пасыпаючы зялёнай пятрушкай.

БУЛЁН ФРАНЦУЗСКІ

На 30 дэкаў ялавічыны з косткай узяць палавіну курыцы, порцыю валашчыны, дзве цыбуліны, 1 шклянку сухога белага віна, англійскае зелле, лаўровы лісток, перац, соль, мушкаталовую галку, 1 невялікі лімон, паўтара літра вады.

Зварыць булён як вышэй, працадзіць і, калі трэба, пры дапамозе бялка зрабіць яго празрыстым. Уліць віно, перагатаванае раней з перарэзанай напалавіну мушкаталовай галкай (мускатным арэхам). Лімон абабраць, нарэзаць тоненькімі скрылёчкамі і палажыць у булён. Падаваць з грэнкамі (вельмі падыходзяць грэнкі, запечаныя з галандскім сырам) або паштэцікамі з вострым фаршам.

БУЛЁН З ЯЛАВІЧЫНЫ ПА-ЯЎРЭЙСКУ

Гэтай порцыі хапае на 6-8 асоб. 20 дэкаў ялавічных касцей, 70 дэкаў капчонага ялавічнага бачку, 1 цыбуліна, 2 морквіны, 1 рэпа, палавіна сярэдняга сэлера, пучок зялёнага тымяну, 2 лаўровыя лісткі, 6 гвараздзік, 10 дэкаў макарону, соль, перац, 2,5 літра вады — прадукты, патрэбныя для гэтага булёну.

Мяса вымачыць у халоднай вадзе на працягу дзвюх гадзін, а тады зварыць з яго булён, даючы ачышчаную і тоўста нарэзаную гародніну, тымян, лаўровыя лісткі, гваздзікі, соль і перац. Мяса варыцца каля дзвюх гадзін, пасля гэтага булён трэба працадзіць, а гародніну і мяса выкарыстаць для другога. Булён уліць назад у каструлю, закіпяціць, укінуць макарон і варыць дзесяць мінут.

КІТАЙСКІ БУЛЁН З ФРЫКАДЭЛЬКАМІ

Пададзеная порцыя прадуктаў — для 5—6 асоб. Трэба ўзяць 25 дэкаў свініны, 2 жаўткі, 3 лыжкі дробна пасечанай цыбулі, паўтары лыжачкі солі, крыху перцу, 2 лыжачкі соевага соусу або прыправы для супу.

Мяса дробна пасячы сякеркай, перамяшаць яго з жаўткамі, цыбуляй, соллю, перцам і соевым соусам. З гэтай масы зрабіць 12 малых фрыкадэлек, палажыць асцярожна ў кіпячы булён і варыць пад крышкай на малым агні 45 мінут.

ЯПОНСКІ БУЛЁН З ЯЕЧНЫМІ МАКАРОНІКАМІ

Трэба ўзяць 1 літр булёну з птушкі ці ялавічыны, 2 лыжачкі кукурузнай мукі, лыжку соевага соусу, 2 яйкі, лыжку пасечанай зялёнай пятрушкі, мнагата імбіру ў парашку.

Закіпяціць булён, пакідаючы паўшклянкі, у якой вымешваем кукурузную муку і соевы соус. Уліць гэта ў кіпячы булён і мяшаць, пакуль не атрымаецца аднастайная густая маса. Разбіць яйкі, гвалтоўна уліць іх праз друшлаковую лыжку і варыць, пакуль „макарончыкі" не выплывуць наверх. Тады ўсыпаць пасечаную зеляніну пятрушкі або шпінату і імбір і адразу ж падаваць булён на стол.

Гаспадыня

ЗОРКА

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

УДЗЕЛЬНІЦЫ КОНКУРСУ „БЕЛАРУСКАЯ ПЕСНЯ" ДЛЯ ШКОЛЬНІКАЎ

Ася Барташэвіч з Кляшчэляў.

Кася Коршак з Храбалоў.

Фота Я. Чэрнякевіч.

ЯПОНСКАЯ КАЗКА

Даўным-даўно жыў у вёсцы Асана стары дзед. Звалі яго Гаэмон. Гэта быў незвычайны стары: на правай шчацэ ў яго тырчаў гуз. Вялікі круглы гуз, падобны на добры яблык. Калі Гаэмон глядзеў налева, ён усё бачыў. А калі пазіраў направа, дык бачыў толькі свой гуз. Гэта яму вельмі не падабалася. А ў дадатак да ўсяго ад цяжкага гуза галава ў яго хілілася набок. Гэта таксама было нязручна.

Стары толькі і думаў, каб якнебудзь збавіцца ад гуза.

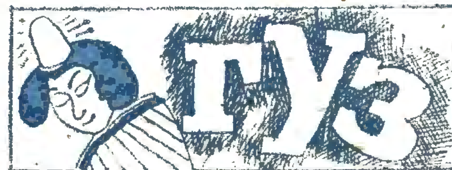
Вось пайшоў ён аднойчы ў лес на гару насячы сабе дроў. Раптам усчалася навальніца. Бліснула маланка, загрымеў гром, паліў дождж.

„Куды б гэта мне схавацца?" — падумаў стары і пачаў азірацца па баках. Непадалёку ён убачыў вялікае дуплаватае дрэва. Зарадаваўся стары, падбег да дрэва і залез у дупло.

А ўжо сцямнела. У гарах больш не стукалі сякеры дрывасекаў. Было зусім ціха. Толькі вецер з выццём праносіўся паўз дрэвы. Гаэмону зрабілася боязна. Ён скурчыўся ад страху на самым дне дупла, моцна зажмурыўся і пачаў мармытаць сам сабе: „Кувабара, кувабара" („Адвядзі, адвядзі").

Апоўначы, калі вецер сціх і кроплі дажджу падалі ўсё радзей і радзей, з гары пачуўся нейкі шум, моцны тупат і галасы.

Сядзець у дупле старому было вельмі сумна, і ён дужа ўзрадаваўся галасам. Расплюш-

чыў вочы, падняўся на ўвесь рост і асцярожна высунуў галаву з дупла.

Што ж ён убачыў?

З гары да дрэва ішлі не людзі, а горныя страшыдлы. Чырвоныя, сінія, зялёныя. У каго былі тры вокі, у каго два насы, у каго рог на ілбе, у каго рот да вушэй. А толькі такога гуза, як у Гаэмона, не мела ніводнае страшыдла.

Гаэмон яшчэ больш спужаўся. Ён прысеў у дупле і гэтак скурчыўся, што зрабіўся траха не меншы за свой гуз.

Тым часам страшыдлы з выццём і рыкам падышлі да самага дрэва і пачалі садзіцца на траве. Галоўнае страшыдла села пасярэдзіне, а па баках паўкругам паселі меншыя...

Раптам адно маленькае страшыдла падхапілася, выбегла на сярэдзіну круга і пайшло ў скокі. За ім прыпусцілі і астатнія. Адны скакалі лепей, другія крыху горш. Калі скокі скончыліся, галоўнае страшыдла з ухвалою кіўнула галавой і сказала:

— Добра, вельмі добра! У нас сёння весела. Ды толькі вы скачаце аднолькава. От каб хто-небудзь паскакаў інакш, па-новаму!

Стары ўсё гэта чуў. Ён спачатку сядзеў у дупле і баяўся расплюшчыць вочы. Але потым яго пачала браць цікаўнасць. Ён асцярожна прыўзняўся і трошачкі высунуў галаву з дупла, так, што толькі яго левае вока было над дуплом, а правае вока, нос і гуз заставаліся ў дуп-

(Працяг на стар. 10)

Пятро Сушко

КУРАЧКІ ЧУБАТКІ ПРЫГОДЫ

Пра бабульчыну Чубатку
Міхасю і Вераніцы
Расказаў
Пасля заняткаў
Ясь,
Вярнуўшыся ў сталіцу:
„Разумееш,
Мой ты братка,
Пачалося ўсё
З таго,
Што бабульчына Чубатка
Раптам знікла.
У каго
Ні пыталася бабуля,
Анічога ўсе
Не чулі
І не ведаў
Аніхто,
Што сказаць,
Параіць што.
— Мо сцягнуў Чубатку
Тхор? —
Меркаваў сусед Рыгор.
— Не магла ліса нібыта? —
Адгукнуўся
Дзед Мікіта.
— Мо сусед які схапіў? —
Паштальён Змітрок
Пакпіў.
— Не кажы, Змітрок, пустое.
Абражаць людзей
Не варта.
Не патрэбна ім
Чужое, —
Кажа хлопцу
Цётка Марта.
Паштальён
Сціхае сціпла,
Сам
Сваю памылку бачыць,
Кажа
Голасам асіплым:
— Вінават,
Прашу прабачыць.

То жартоўна,
То сур'ёзна
Так між працай
Рана,
Позна
Гаманіла ўсё сяло,
А Чубаткі —
Не было.

Цёплых дзён
Прайшло нямала,
Канюшына зацвітала.

Забываць
Бабулька стала,
Курачка якой была.
Толькі ты
Мне ўсё ж павер,
Пасля дожджыку ў чацвер
З-пад плятня,
З густой травы,

Са стрыкучай крапівы
Выйшла
Бабчына Чубатка,
А за ёю —
Куранятکі:
Жоўтых шэсць,
Пяцёра белых,
Трое чорных,
Двое шэрых,
Рудаваценькае
І стракаценькае.
Бабка лічыць
Куранятак,
Сыпле курачцы

(Працяг на стар. 10)

ГУЗ

(Працяг са стар. 9)

ле. А калі Гаэмон убачыў, як весела страшыдлы скачуць, ён зусім забыўся на страх. Ногі ў яго самі так і задрыгалі. Але ў дупле было цесна, там не тое што скакаць, а і павярнуцца было нельга.

І раптам Гаэмон пачуў, як галоўнае страшыдла прамовіла: „От, каб хто-небудзь паскакаў інакш, па-новаму!“ Тут старому страшэнна захацелася выскачыць з дупла і паскакаць на волі. Не, боязна! А раптам з'ядуць?

Пакуль ён так разважаў, страшыдлы ўзяліся ўсе разам плясакць у ладкі, ды так дружна і весела, што Гаэмон не мог больш трываць.

— Эх, чаго баяцца? Паскачу апошні раз, а там хай сабе і з'ядуць!

Ён абаперся рукою на край дупла, перакінуў нагу і выскачыў якраз на сярэдзіну круга.

Страшыдлы ажно спалохаліся. Паўсхопліваліся з месцаў, перапужаліся:

— Што такое?

— Што здарылася?

—Чалавек!

А стары, нікога і нічога не слухаючы, кінуўся ў скокі. То падскочыць, то прыгнецца, то прысядзе, то выпрастаецца, то направа забяжыць, то налева адыдзецца, то нібы ваўчок закруціцца. Скача і пакрэхтвае:

— Э-э, кара, э, кара...

Страшыдлы загледзеліся на яго, пачалі прытупваць нагамі, прыцмокваць языком, пляскаць у ладкі.

— Здорава!

— Хвацка!

Калі Гаэмон нарэшце выбіўся з сілы і спыніўся, галоўнае страшыдла сказала:

— Ото дзякуй, стары! Мы самі любім паскакаць, такіх скокаў яшчэ ніколі не бачылі. Прыходзь заўтра ўвечары, паскачы нам яшчэ раз.

Гаэмон толькі ўсміхнуўся:

— Добра! Я і без вашага запрашэння прыйду. Сёння, шчыра кажучы, я не збіраўся скакаць, не падрыхтаваўся. А ўжо назаўтра я ўспомню ўсё, што скакаў, як быў малады.

Тут адно страшыдла, яно сядзела справа ад галоўнага, сказала:

— А можа, стары надумаўся нас ашукаць і не прыйдзе? Трэба ўзяць у яго што-небудзь у заклад.

Галоўнае страшыдла кіўнула галавою:

— І праўда, трэба.

— Але што ж у яго ўзяць?

Страшыдлы зашумелі. Адны крычалі: „Капялюш!“, а другія: „Сякеру!“

Але галоўнае страшыдла падняло руку і, калі ўсе сціхлі, сказала:

— Лепш за ўсё ўзяць у яго гуз са шчакі. Я не раз бачыў людзей і ведаю, што такога гуза ні ў кога няма. Мабыць гэта вельмі каштоўная рэч.

(Працяг у наступным нумары)

ПРЫГОДЫ КУРАЧКІ...

(Працяг са стар. 9)

Зярнятак,
Куранятам —
Тваражок,
Крышыць
Мяккі піражок.
—Цыпу-цыпу!
Пуль-пуль-пуль!
Узяліся вы
Адкуль,
Пушысценькія,
Галасісценькія?
А Чубатка
„Квох“ ды „Квох“:
— Дзякуй, бабка,
За пірог.
Прыляцела тут
Сарока
З чорнай дзюбай,
З белым бокам,
Смела села
На страсе
І хвастом сваім
Трасе.
Папярэдзіла Чубатка:
— Небяспека, куранятқі!
За імгненняў
Пяць ці сем
З відавоку
Зніклі ўсе:
Жоўтых шэсць,
Пяцёра белых,
Трое чорных,
Двое шэрых,
Рудаваценькае
І стракаценькае.
Гучна бабка
Плешча ў ладкі:
— Кыш,
Сарока-супастатка!
Хоць сарока
Не хацела,
Ды ўзнялася,
Паляцела,
Азіраецца Чубатка,
Кліча:
— Дзе вы, куранятқі?
Куранятқі каля брамы
Зноў збягаюцца
Да мамы:
Жоўтых шэсць,
Пяцёра белых,
Трое чорных,
Двое шэрых,
Рудаваценькае
І стракаценькае.
Засталіся куранятқі
Падрастаць,
Дзяўбуць зярняткі...
Ну, а я вось,
Мой ты братка,
Зноў вярнуўся
На занятқі“.

Вершы Віктара Шведа

ВЫХОДЗЯЦЬ ЗУБЫ

— У дачушкі Любы, —
Ганарыцца мама, —
Ужо выходзяць зубы
Цэлымі радамі.

— Спадчына па дзеду, —
Азваўся Валодзя, —
У яго без следу
Зубы ўсе выходзяць!

КОТ ЦЯГНЕ ХВОСТ

— З цябе лезе дурнага, —
Тата лае Колю. —
Не цягні за хвост ката,
Ён мяўчыць ад болю!

— Я скажу табе наўпрост, —
Паясняе Колька. —
Гэта ж кот свой цягне хвост,
Я трымаю толькі.

КРЫКУН

— Крыклівага ты маеш брата,
Крык яму толькі ў галаве.
Крыкам напоўнілася хата,
Ляжыць малы і ўсё раве!

— Калі б ты лысы быў,
баззубы,
І не хадзіў, не размаўляў,
Тады б, напэўна, дружа любы,
І ты б ад роспачы крычаў.

СТРАТУ ВЫЛІЧЫ З ПАСАГУ

Валя прызналася адразу,
Калі дамоў вярнуўся тата:
— Крыштальную разбіла вазу,
А гэта ж, безумоўна, страта.

Без пакарання ёсць тут
выйсце:
Вазьмі ты толькі пад увагу,
Што можаш вылічыць калісьці
Мне страту гэтую з пасагу.

ПАЗНАЁМІМСЯ

СССР, 624630, Свердловская обл., г. Алапаевск, ул. Панфиловцев, 63. Вдовиной Наташе (11 год).

* ✲ *

БССР, 220047, г. Мінск, вул. Несцерава, 62, кв. 217. Бандарэнка Дзмітрыю. (12 год).

* ✲ *

БССР 222320, Мінская вобл., Маладзечанскі раён, с. Краснае. зав. Карбышава 63, кв. 2. Чупракова Таня. Перайшла ў шосты клас.

ЗАГАДКІ

Не чалавек, але працуе,
Іграе, піша, рамантуе.
І фрэзероўшчык ён,
І токар,
Здзіўляе ўсіх
Сваёй работай.

* ✲ *

Хто са мною пасябруе,
Той ужо не засумуе.
Языка хоць і не маю,
А пра ўсё апавядаю.

* ✲ *

Белы дамок
У кватэры стаіць.
У ім круглы год
Дзед Мароз
То буркоча, то спіць.

* ✲ *

Хобат мае, ды не слон.
Па балоце ходзіць ён.
След глыбокі пакідае,
І балота прападае.

* ✲ *

Вечна — беланогая,
Ды сукенкі ўсё мяняе:
То яна зялёная,
То празрыста-залатая.
А зімовым ясным днём
Адбівае серабром.

* ✲ *

Доўгая, шырокая каса
Аж да неба дарасла.

Міхась Пазнякоў

Адгадкі: робат, кніга, халадзільнік, экскаватар, бяроза, дарога.

ВЯСЁЛЫ КУТОЧАК

* ✲ *

Юрка згубіў дзесяць злотых. Было цёмна. На вуглу вуліцы вісела лямпа. Дзядзька Максім, убачыўшы, як Юрка нешта шукае, запытаў:

— Ты нешта згубіў?

— Так, дзесяць злотых.

— А дзе?

— Метраў сто адсюль.

— Дык чаму ж тут шукаеш?

— Бо тут відна! — адказвае Юрка.

* ✲ *

Прыходзіць Янка ў кнігарню.

— Дайце мне „Трох мушкецёраў“, — просіць.

— На жаль, няма гэтай кніжкі, — адказвае прадаўшчыца.

— Дык дайце хоць аднаго, — просіць хлопчык.

АДГАДАНКА

Што на гэтай карцінцы няправільна? Знайдзі 5 памылак мастака.

Адрас рэдакцыі: 15-950 Białystok. ul. Wesołowskiego 1, „Зорка“

TELEWIZJA WARSZAWA

Piątek 14 VII — 8.50 Domator. 9.00 Zielone Teleferie. 9.30 „Arabella” — serial CSRS. 10.00 DT — Wiad. 10.10 DT — Dodatek gosp. 10.25 „Weekend bez rodziców” — komedia obycz. 16.10 Domator. 17.10 Pr. dnia. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Czterdziestolatek” — serial TP. 18.35 Szkoła mistrzów — Marek Nowicki. 18.50 „10 minut”. 19.00 Dobranoc. 19.10 Monitor rządowy. 19.30. Dziennik. 20.05 „Lato rewolucji” — film franc. 21.25 Kroniki PAT — Tak było... 21.40 „Czas” — mag. public. 22.10 Józef Prutkowski — Kalamburzysta liryczny. 23.10 DT — Echa dnia. 23.25 „Swiat jaki jest” — serial ang.

Sobota 15 VII — 8.00 Tydzień na działce. 8.20 Na zdrowie. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Kino Teleferii: „Fragglesi” (45) — serial ang., „Szaleństwa panny Ewy” (3) — serial pol. 10.30 DT — Wiadomości. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 11.25 „Tradycja grunwaldzka” — wojsk. pr. dok. 11.55 Tel. Koncert Życzeń. 12.25 „Śladami Odyseusza” — franc. film dok. 13.05 Koncert laureatów II Młodzieżowego Festiwalu Piosenki — Sopot '89. 14.05 Tel. Teatr Prozy: R. Chandler — „Mówi Chandler — Blisko serca”. 15.05 Pr. dnia. 15.10 Komedie, komedie, komedie... „Pan Anatol szuka miliona”. 16.35 Los. Dużego Lotka. 16.45 Studio Sport. 17.15 Teleexpress. 17.30 Portrety: „Barbarzyńca z paletą” — film o Józefie Chełmońskim. 18.05 Polityka, politycy. 18.30 Butik. 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.05 „Masakra w dniu świętego Walentego” — film fab. prod. USA. 21.45 Tydzień w polityce. 21.55 „Spotkanie ze Szwejkiem” (1) „Aresztowanie pod kielichem”. 22.10 Tel. Przegląd Sportowy. 22.30 Miss Polonia '89 (1). 23.40 Telegazeta. 23.50 Miss Polonia '89 (2).

Niedziela 16 VII — 7.05 TTR — s. II Zajęcia wakacyjne — Żywienie świń kukurydzą. 7.25 TTR — s. II Zajęcia wakacyjne — Technologia uprawy jęczmienia jarego. 7.45 Po gospodarsku. 8.15 Tydzień. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Telekino trójki: „Powrót z Gory Czarownic” — film USA. 10.30 DT — Wiadomości. 10.35 „Życie na planecie Ziemia” — film dok. 11.25 Kraj za miastem. 11.55 Tel. Koncert Życzeń. 12.40 „Pałace polskie” — film dok. 13.10 Marek Sierocki zaprasza. 13.35 Laureaci '89. 14.05 Agromarket. 14.50 Pr. dnia. 14.55 „Pieprz i wanilia” — „Nieznany kraj — Ameryka różnych ludzi”. 15.40 „Panna dziedziczka” — serial braz. 17.15 Teleexpress. 17.30 Gdzie są taśmy z tamtych lat. 18.10 Studio Sport. 18.40 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.05 „Swiatła kabaretów” — serial ang. 21.15 Sportowa niedziela. 22.45 Siedem dni na świecie. 22.55 Premiery po latach: „Dwójka bez sternika” — film dok. 23.20 Telegazeta.

Poniedziałek 17 VII — 17.10 Pr. dnia. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Czterdziestolatek” (11) — serial TP. 18.25 Echa stadionów. 18.50 Bez granic. 19.00 Dobranoc. 19.10 Gorące linie. 19.30 Dziennik. 20.05 Spektakl na bis: „Tym razem żegnaj na zawsze”. 22.10 Kroniki PAT — Tak było... 22.25 Pr. rozrywkowy. 22.50 DT — Echa dnia.

Wtorek 18 VII — 8.50 Domator. 9.00 Teleferie: „Wakacje z Ikarem”. 9.30 Kino Teleferii: „Dziewczyna pirat” (5) — serial NRD. 10.00 DT — Wiadomości. 10.10 DT — Dodatek gosp. 10.25 „Moja kuzynka Rachela” (1) — serial ang. 17.10 Pr. dnia. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Czterdziestolatek” (12) serial TP. 18.35 Radar. 18.50 Bez granic. 19.00 Dobranoc. 19.10 Tel. Klub Konsumenta „Stop” 19.30 Dziennik. 20.05 „Moja kuzynka Rachela” (1) — serial ang. 21.00 Kroniki PAT — Tak było... 21.15 Konferencja prasowa rzecznika rządu. 21.30 Wokół wielkiej sceny. 22.20 Mozaika narodowości — Banie Mazowieckie. 22.50 DT — Echa dnia.

Sroda 19 VII — 8.50 Domator. 9.00 Teleferie najmłodszych — Zgądywanie na ekranie. 9.30 Kino Teleferii: „Piaskowy stworek” — film CSRS. 10.00 DT — Wiad. 10.10 „Dobra passa” — film radz. 16.40 Pr. dnia. 16.45 Los. Ex i Super Lotka. 16.55 Tel. Informator Wydawniczy. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Czterdziestolatek” (13) — serial TP. 18.30 „Z wiatrem i pod wiatr” — mag. żeglarski. 18.50 Bez granic. 19.00 Dobranoc. 19.10 Bocznymi drogami — rep. 19.30 Dziennik. 20.05 „Cudzoziemka” — film fab. prod. pol. 21.45 Kroniki PAT — Tak było.. 22.00 „Spojrzenia”. 22.30 Studio Sport. 23.10 DT — Echa dnia.

Czwartek 20 VII — 8.50 Domator. 9.00 Kino Teleferii: „Vasco da Gama ze wsi Rupcza” (4) — serial przyg. bułg. 10.00 DT — Wiad. 10.10 Letnia Spartakiada Młodzieży. 10.20 „Kojak w Budapeszcie” — film fab. węg. 16.45 Pr. dnia. 16.50 Wojsk. pr. hist. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Czterdziestolatek” (14) — serial TP. 18.30 „Twente” — film dok. 18.50 Bez granic 19.00 Dobranoc. 19.10 „Teraz” — tyg. gosp. 19.30 Dziennik. 20.05 „Na własną rękę” — film krym. prod. franc. 21.35 Kroniki PAT — Tak było... 21.50 Pegaz. 22.40 Zoe Coleman — recital piosenkarki z W. Brytanii. 23.05 DT — Echa dnia.

КІНО

Bielsk Podl. Lampart — wł. 17—19. Gremliny rozrabiają — USA 20—21. Łuk Erosa — pol. 22—23.

Czeremcha Rok niebezpiecznego życia — austral. 19. Łuk Erosa — pol. 22—23.

Hajnówka Kobieta i obcy — NRD 17—19. Obywatel Piszczyk — pol. 20—23.

Michałowo Mucha — USA 18—21. Labirynt — pol. 22—23.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль новы	Стыль стары	Святы, імяніны		Сонца усх.-зах.	Месяц усх.-зах.
нядзеля	16	3	Еўстахія, Марыі	Анатоля, Марка	3.33-19.50	18.47-0.20
панядзелак	17	4	Аляксея, Багдана	Андрэя, Марфы	3.35-19.49	19.32-1.19
аўторак	18	5	Каміля, Шымона	Анны, Сяргея	3.36-19.47	20.03-2.34
серада	19	6	Вадзіслава, Вінцэнта	Валянціна, Юльяны	3.37-19.46	20.26-3.58
чацвер	20	7	Чэслава, Гераніма	Фамы, Евангела	3.39-19.45	20.43-5.26
пятніца	21	8	Андрэя, Данеля	Пракопа, Феафіла	3.40-19.44	20.57-6.54
субота	22	9	Свята Адраджэння	Свята Адраджэння	3.41-19.42	21.09-8.21

ЗАМАЛЁЎКІ З ЖЫЦЦЯ

ВАР'ЯТ

У невялікім ляску знайшлі міліцыянеры павешанага чалавека — маладога прыгожага хлопца. У модным адзенні. Аказалася, што вешальнікам быў 24-гадовы Марэк Д.

Здавалася б, звычайная гісторыя. Не дагадзілі бацькі або нешта не выйшла, так як хацеў, і з дурноты — павесіўся.

— Вар'ят, — гаварылі ўсе людзі, — у жыцці featured рознае бывае, але ляпей жыць, чым памерці!

Бацькі плакалі.

Прычынай смерці Марка была Вераніка, на пяць гадоў маладзейшая чарнявая дзяўчына.

Пазнаёміліся на забаве. Сустракаліся амаль кожны дзень. Часта былі ў ложку, і Вераніка зацяжарыла. Марэк быў задаволены. Адразу хацеў жаніцца, і купіў шлюбныя пярсцёнкі. Вераніка сказала аднойчы Марку, што не кахае яго, а ў ложак пайшла з ім, бо проста хацелася сексу. Марэк пагадзіўся з гэтым, што будзе некаханым мужам, і зноў прапанаваў дзяўчыне шлюб.

— Аб гэтым не можа быць далейшай гутаркі, — катэгарычна сказала дзяўчына. — З турмы выйшаў мой нарачоны і я выйду за яго. Я яго кахаю. Ён ведае аб усім і ажэніцца, нягледзячы на гэта.

Марэк выйшаў ад Веранікі п'яны ад гора.

Праз тыдзень зноў прыехаў, каб пераканаць каханую, што будзе лепш, калі родны бацька будзе гадаваць дзіця. Ішоў, як заўсёды, цераз парк. Раптам пачуў плач. Пабег у тым напрамку і ўбачыў, як яго наймілейшую Вераніку трос за валасы высокі, худы, на лыса астрыжаны, хлопец. Дзяўчына плакала і паўтарала: „Зраблю, як хочаш, Роберт. Аддам дзіця ў дзіцячы дом, каб толькі быць з табою!“

Пачуўшы такое, Марэк пабег невядома чаму, у бок цягніка. У апошняй мінуце паспеў увайсці ў вагон. Паглядзеў на людзей і зразумеў, што цягнік едзе ў напрамку яго вёскі. Твары былі знаёмыя.

Цэлую дарогу шаптаў: „Маё дзіця ў дзіцячым доме! Маё дзіця ў дзіцячым доме! Ляпей гэтага не бачыць!“

Дадому ішоў ляском і раптам падумаў: „Павешуся! Навошта далей жыць!“

Выняў з кішэні шнурок, які, невядома чаму, насіў некалькі дзён, і зрабіў пятлю, якую прывязаў да сасны і праз некалькі мінут быў у краіне цішыні і спакою.

— Вар'ят, — гаварылі ўсе, даведаўшыся аб гэтым, — напляваць на такую дзяўчыну! Іншая была б, а дзіця тое мог бы ўзяць і гадаваць...

Аўрора

Запрашаем усіх ахвотных на чарговы рэйд

„БАЦЬКАЎШЧЫНА“!

Рэйд будзе працягвацца ад 24 да 29 ліпеня. Пачынаецца ў Кашалях, далей — Чыжы, Вялікія Тыневічы, Нарва, Ляўкова, Нараўка.

Пачатак рэйду ў панядзелак, 24 ліпеня 1989 года. Вечарам гэтага дня збіраемся ў Кашалях, у хаце Юркі Каліны.

Сардэчна просім усіх, каму дорага родная зямля, усіх, хто хоча пазнаць крыху сваёй гісторыі, беларускіх традыцый, узяць удзел у рэйдзе!

МОЛАДЗЬ З БАСа

ПЕРАДАЧА ПРА БЕЛАРУСАЎ

Польскае тэлебачанне паведамляе, што 19 ліпеня адбудзецца па першай праграме а гадз. 19.10 перадача пра беластоцкіх беларусаў. Яе аўтар Андрэй Панкевіч, наш зямляк з-пад Крынак.

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132-3.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5021-24325-152-6787, nr rachunku walutowego w rublach 5021-24325-151-6201.

Жыхары БССР грашовыя ахвяраванні могуць уплачваць на рахунак № 141713 у Рэспубліканскім жылсацбанку горада Мінска.

2602. Гмінны кааператыў „Сялянская самадапамога“ ў Гайнаўцы — 50000 зл.
2603. Гмінная ўправа ў Нурцы-станцыі — 16462 зл.
2604. Міхась Дулько (Белавежа) — 1000 зл.
2605. Вясковая самаўправа вёскі Навасады — 20000 зл.
2606. Ян Чыквін (Беласток) — 1200 зл.
2607. Фёдар Амельяновіч (Варшава) — 3000 зл.
2608. Кааператыў сельскагаспадарчых паслуг у Дуброве-Беластоцкай — 10000 зл.
2609. Мікалай Павільч (Беласток) — 5000 зл.
2610. Гарадская ўправа ў Гайнаўцы — 19524 зл.
2611. Адам Жарначук (Рыбалы) — 4800 зл.
2612. Адрыян Грыцук (Беласток) — 7000 зл.

Дзякуем.

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej i Ruchu Rewolucyjnego, 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6. Тэлефон 28-89.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ

„Васілёчкам“ пайшоў дваццаць шосты • Аб уласных і тэлевізійных мудрасцях • З'езд БНФ у выгнанні? • Размова са старшынёю беларускай арганізацыі ў Вялікабрытаніі • Зялёнагурская прэм'ера драмы Аляксея Дударава „Злом“ • • Царква ў Гарадку • Пачатак публікацыі Міколы Іванова „Да гісторыі сталінізму на Беларусі“ • Спежкі нязведанай зямлі • Парады і гумар.

Ніва

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Валянціна Жэшка (карэктар), Віталій Луба (галоўны рэдактар), Міраслава Лукша, Ян Максімюк, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Марыя Федарук (машыністка), Ада Чачуга (адказны сакратар), Яніна Чэрнякевіч (рэдактар „Зоркі“).

„Niwa”
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe, 15-950 Białystok ul. Wesołowskiego 1. Druk Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku Cena prenumeraty kwart 520 zł. półr 1040 zł. rocznie 2080 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy:
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch” zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch” na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów
   - osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch” opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
   - osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch” opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują używając blankietu „wpłaty” na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch”
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch” Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28 00-958 Warszawa, skr. poczt. 12 PBK XIII Oddział w Warszawie Nr konta 370044-1195-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę:
- do dnia 10 listopada na I kwartał i półrocze roku następnego oraz cały rok następny
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bieżącego

Zam. 1037/89 r. Nakład 4.900 egz. T-3.

РАСТЛУМАЧАЛЬНЫ СЛОЎНІК „НІЎКІ"

Адчарціць — выгнаць чарцей.
Адшапацець — скінуць шапку.
Адшараваць — скінуць шаравары.
Ажарабіцца — змагацца за агонь.
Акаваны — абліты кавай.
Акаталічыць — зрабіць спісак катоў.
Акружыць — абсадзіць ружамі.
Акрэслена — абстаўлена крэсламі.
Акустык — той, хто хаваецца ў кустах.
Аленіна — надзвычайная Ніна.
Алешына — надзвычайная шына.
Аманіт — ілгун.
Амарант — летуценнік (той, хто марыць).
Аматар — барэц на маце.
Апалячаны — абдзелены зямлёй, полем.
Апараны — ажэнены.
Апладзіраваць — вырошчваць пляды.
Аплачаны — выплаканы.
Апякун — агонь.
Апякунка — крапіва.

„ядань"

* * *

Свенсан іграў у гольф.

— Чорт вазьмі! Зноў прамахнуўся! — лаяўся ён, калі яму не шанцавала.

— Нельга так лаяцца. Гасподзь пачуе і паразіць вас нябеснай маланкай! — павучальна сказаў, знайшоўшыся побач, пастар.

І сапраўды бліснула маланка і паразіла... пастара.

— Чорт вазьмі! Прамахнуўся! — прагучэла з нябёс...

* * *

— Джон, — сказала жонка, — я хацела б пагаварыць з табою аб многіх рэчах.

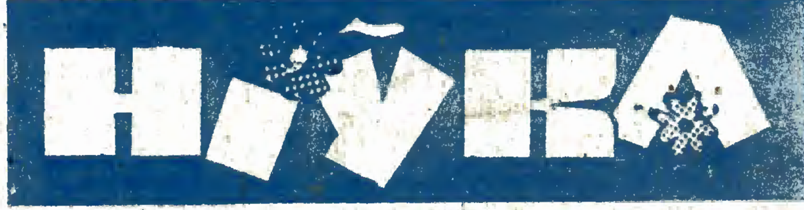
— Добра, — адказаў уздыхаючы муж. — Відавочна, ты хочаш пагаварыць са мною аб рэчах, каторых у цябе няма.

НЕ ПАЗНАЛА

— Які твой выгляд страшны, Лёня!
Ды растлумач ты ў чым прычына.
Мо звер напаў які шалёны?
А можа трапіў пад машыну?

— Прычына тая — смех скрозь слёзы.
Свая сабака пакусала.
Дадому я прыйшоў цвярозы,
Яна мяне і не пазнала...

Васіль Гедзька

АФАРЫЗМЫ

*

Ці Расія была створана для чыноўнікаў, ці чыноўнікі для Расіі?

*

Усе нашыя рэформы зводзяцца па сутнасці да множання бюракратаў.

*

За мае погляды ўзнагарод не даюць.

*

Прызнаю існаванне матэрыі, але не ведаю ці матэрыя з'яўляецца матэрыяльнай.

*

Самастойнасць і пачуццё ўласнай годнасці можна дасягнуць толькі працай і толькі ў барацьбе.

Фёдар Дастаеўскі

ГУМАР З ГАБРАВА

Габраўянін вырашыў будаваць сабе гараж. Пайшоў да майстра і пачаў з ім абмяркоўваць варункі працы.

— На працягу дзесяці дзён пабудую гараж, — сказаў майстар. — За кожны працадзень заплаціце мне па пяць леваў, а майму памочніку — па два.

— Памочніка не трэба, я сам буду памагаць.

Праз дзесяць дзён гараж быў гатовы. Калі дайшло да заплаты, габраўянін вылічыў муляру з належных яму грошай дзесяць леваў.

— За што тыя прэтэнзіі? — здзіўлены, пытаецца раззлаваная майстра. — Я ж не задарма дапамагаў вам у рабоце!

*

У адну з габроўскіх вёсак прыехала міліцыя, каб праверыць, ці не гоняць там самагонку. Уся вёска раптам апусташэла. Нечаканых гасцей прывітаў толькі нейкі дзядок, выразна задаволены іх прыездам:

— Ідзіце сюды, ідзіце, каханенькія, і пашукайце добра ў гэтай хаце!

Міліцыянеры пайшлі за старым, доўга шукалі, заглядалі дасвоўна ў кожную дзірку, але нічога не знайшлі.

— А няхай гэта чэрці! — раззлаваўся дзед. — Думаў, што можа вы знойдзеце самагонку, якую перада мною схавала мая старая!

*

Калі памерла маці, сын запаліў свечку і паставіў яе ў галаве нябожчыцы. Праз хвіліну падняўся заплаканы бацька, падышоў да памершай, згасіў свечку і сказаў:

— Зберажы рэшту да майго пахавання, сынок.

*

Да габроўскай сям'і прыехаў аднойчы ў госці пляменнік. На снеданне гаспадыня зварыла адно яйка і пачаставала ім госця. Маленькі сынок гаспадароў жадна ўглядаўся ў яйка.

— Не глядзі так прагна, дзіцятка, — кажа маці. — Дзядзька не воўк, не з'есць усяго яйка. Аставіць і для цябе.

СПЯВАЕМ БЕЛАРУСКІЯ ПЕСНІ

ОЙ, КАЛІ Ж ТОЙ ВЕЧАР
(народная)

Ой, калі ж той вечар
Ды павечарэе?*

Тады ж маё сэрца
Ды й павесялее!

Ой, калі ж то сонца
Ды за хмару зыйдзе?

Ой, калі ж той мілы
Ды да мяне прыйдзе?

Ой, хоць не да мяне,
То да мае хаты.

Ой, хоць не да хаты,
То к новай каморы.

У камору ўпускала,
Ціхенька ступала

Ціхенька ступала,
Мілага пытала:
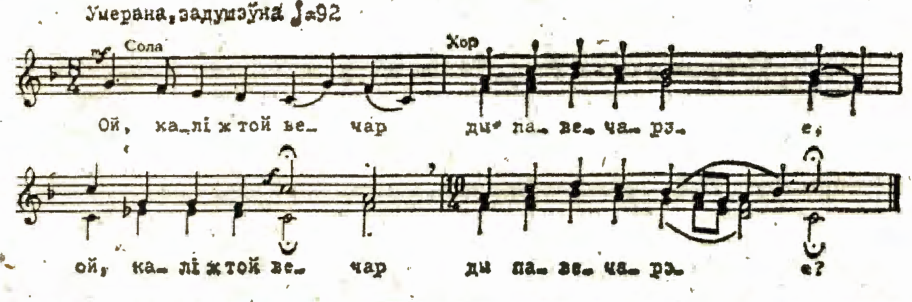
— Ой, скажы мне, мілы,
Ці ты верна любіш?

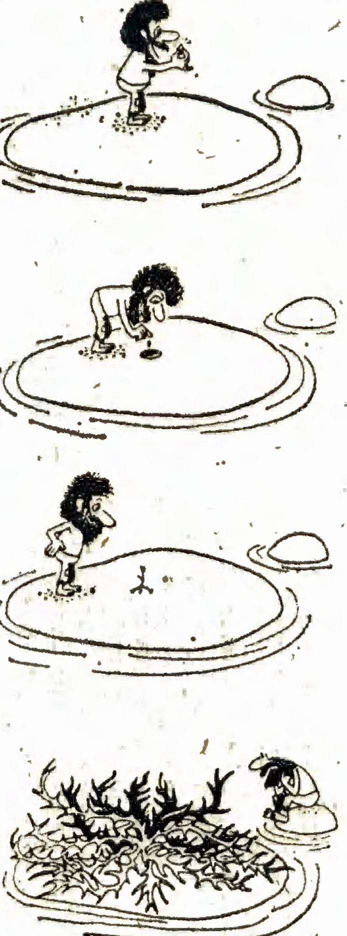
Ці ты верна любіш,
Ці з мяне смяешся?

Да другой ты ходзіш,
Мне не прызнаешся?

— Люблю, не таюся,
Сватаці баюся.

* Кожныя два радкі паўтараюцца.

Два мужчыны, якія нядаўна пажаніліся, размаўляюць паміж сабою:

— Славік, той мае добрую жонку, — уздыхае адзін, — жо два разы бачыў, як яна дапамагала яму скрэбці бульбу.

*

— Як гэта здарылася, што вы апарылі сабе вуха?

— Я прасавала бялізну, пане доктар, і якраз зазваніў тэлефон...

Жанчыны часта пагарджаюць тымі, што іх кахаюць, кахаючы тых, што пагарджаюць імі.